Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 300 (14105) | 1975 оной декабриин 24, среда | Сэн 2 мүнгэн.

ҺҮҺААЛИ ЭРИД ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түсэб, социалис уялгануудаа урагшатайгаар бэелүүлжэ байна. Гүрэндэ ороо-һо таряа, хартаабха худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ һэн. Мүн нооһо тушааха түсэбтэ даабари бэелүүлэгдээ. Мяха, үндэгэ худалдаха жэлэй түсэб үлүүлэгдэхээр. Зүгөөр гүрэндэ һү худалдаха жэлэй түсэбэй дүүргэлтэдэ бэрхэшээлтэй байдал тохёолдонхой.

Декабрь һарын үлөөшэ долоон хоногто гүрэндэ һү худалдаха жэлэй түсэб дүүргэхэ, үнеэдэй һү шэмэ эрид дээшэлүүлжэ, шэнэ табан жэлые хурдан алхасатайгаар угтаха гээшэ республикымнай хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй, нэн түрүүн һаалишад, малшадай мүнөөдэрэй дайшалхы хэрэг болоно.

Иимэ арга боломжо бии гү? Хаа хаанагүй бии. Декабрь һарада үнеэд олооро тугаллажа захалаа, ажахы, фермэ бүхэндэ шэмэтэ тэжээл: силос, сенаж яһала бэлэдхэгдэнхэй. Дүршэл шадабари ехэтэй малшадшье тэндэ олон. Имагтал эдэнэрэй хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ, ажахы бүхэндэ бии байгаа арга боломжонуудые хүсэдөөр элсүүлхэ шухала.

Энэ талаар республикымнай түрүү ажахынууд, түрүү һаалишад, малшад бодото жэшээ харуулна. Малаа һайнаар үбэлжүүлхэ, үбэлдөө үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлхэ социалис мүрысөө республика доторoo үүсхэһэн Бэшүүрэй аймагай колхоз, совхозуудай һаалишад, малшад, зооветеринарна мэргэжэлтэд, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд эмхидхэлэй болон политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулна. Жэшээнь, Бэшүүрэй совхозой Шэбэртын фермэдэ тэжээлээ ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гэжэ бүхы хүсөөрөө оролдоно. Оробо тарянанай зүйл үнеэдтэ үгэхэдөө, һайса тээрмэдэжэ, гурил болгоод, тэрэнээ халуун уһан соо хэжэ, эһээн татаад, эдюулнэ бшуу. Энэ ушарта минин бутаруулагдаһан тарянда оробол, тэрэнь малай бэедэ шэнгэсэтэй байха юм. Мүн эдэнэр малай тэжээлдэнь карбамид нэмэлсэжэ үгэнэ. Үнеэдэй һү шэмынь зэргээр үбһэ тэжээлые эдюулдэг гуримтай. Һая туга́ллаһан үнеэдые үдэртөө гурба дахин һаадаг. Тиигэжэ энэ фермын коллектив һү һааха, тэрэниие гүрэндөө тушааха түсэбөө урагшатайгаар дүүргэнхэй. Тэрэшэлэн энэ аймагай «Сибирь» совхоз гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэб һараар урид дүүргэнхэй.

Яруунын совхозой түбэй фермын һаалишад һүнэй тоһолигые дээшэлүүлхэ зорилгоор үнеэдээ хоёр хүнэг соо һаана. Түрүүшын шэнгэн һүеэ туга́лнуудта уулгаад, һүүлшын үдхыень гүрэндөө тушаана. Һүнэй шанар дээшэлүүлхэ, ГОСТ-ын эрилтэдэ хүрэхэ шанартай һү тушаадаг боложо байнхай.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра», Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта, Хяагтын, Сэлэнгын совхозуудта хуурай тэжээлэй холисо бэлдэхэ хүдэлмэри гуримшуулагданхай. Үнеэдтэ жэжэлэгдэһэн, буйлуулагдаһан лэ тэжээл үгтэнэ. Энэнь малай ашаг шэмэ дээшэлүүлгэдэ горитой нүлөөлнэ.

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой правлени һү һаали дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые абахынгаа хажуугаар колхознигуудһаа һү худалдан абажа, бэлэдхэлэй пунктда оруулалсана. Ингэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө заабол бэелүүлхэ гэжэ оролдожо байна.

Тиигэбэшье республикын олонхи аймагууд һү гүрэндэ худалдаха түсэбөө бэелүүлхэ талаар ехэ гээгдэлтэй. Илангаяа Зэдын, Яруунын, Улаан-Үдын болон Түнхэнэй аймагууд республикаяа гэдэргэ татана. Эдэ аймагууд гүрэндэ һү худалдаха энэ жэлэйнгээ түсэб минил 85—88 процентдэ хүргэнхэй, нёдондоной энэ үеынхиһөө һү һааяа доошолуулһан байна.

Хэды тиимэ гээгдэлдэ ороод байбашье, эдэ аймагуудай олохон ажахынуудта һаалиин малые зүбөөр, һайнаар эдеэлүүлхэ, һү шэмыень дээшэлүүлхэ, хэмэл һү бэлдэхэ, туга́лнуудта уулгаад, үдхэн һүеэ гүрэндэ тушааха эрилтэнүүдтэ хайша хэрэгээр хандана. Жэшээнь, Улаан-Үдын аймагай Оронгын совхозой һаалиин фермэнүүдтэ үнеэдтэ рационой ёһоор тэжээл үгтэнэгүй. Фермэнүүдтэ зоотехническэ тоо бүрндхэл һула, туга́ллаһан үнеэдынь саг соогоо үрэжүүлэгдэнэгүй, олооро һубайрна. Һаалишадай ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха, тэдэнэрэй абаһан уялгаяа бэелүүлхэ үйлэдбэриин арга олгохо талаар колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд анхарагүй. Тиигэжэ тус совхоз һү һааха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна. Мүн иимэрхүү байдал энэ аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, «Заветы Ильича» совхоздо үзэгдэнэ. Эдэ бүхы дутагдалнуудые иимэ харюусалга ехэтэй сагта тэсэхээр бэшэ.

Гүрэндэ һү худалдаха энэ жэлэй түсэб заабол дүүргэхээр хараалжа, республикын партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд аймаг бүхэндэ декабрь һарада һү тушааха даабари тогтооһон байна. Тэрэнэй ёһоор колхоз, совхоз, фермэ бүридэ һү һааха, тэрэниие гүрэндэ худалдаха даабари үгтэнхэй. Тиимэһээ энэ шухала даабари заабол дүүргэхэ гэжэ һаалишан бүхэн, фермэ, ажахы бүхэн оролдохо, хэрэгтэй бүхы хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Һү һаалиие эрид дээшэлүүлхын, гүрэндэ һү тушааха даабаряа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула юу хэхэ, ямар хэмжээнүүдые абаха болоноб? Нэн түрүүн ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна мэргэжэлтэд һаалиин гүүртэ, фермэдэ саг үргэлжэ ябажа, бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхаха, үнеэдэй эдеэлүүлгэ, арууһалгые һайжаруулха бүхы хэмжээнүүдые абаха шартай. Хоёрдохёор, үдхэн һү алмаха зорилгоор туга́лнуудта уулгаха һүнэй шанартай умда хүсэд хүрэхөөр хангадхэ, һүнэй тоһолиг дээшэлүүлхэ шухала болоно. Гурбадахяар, айлнуудһаа һү худалдан абаха хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэгдэхэ байна.

Нүхэд колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд! «1976—1980 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай проектээр урмашан зоригжожо, гүрэндэ һү худалдаха декабрь һарын даабари, жэлэй түсэб бэелүүлхын түлөө, үбэлдөө үнеэдэй һү шэмэ эрид дээшэлүүлхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдоё.

XXV КПСС-эй СЪЕЗДЫН хүндэлэлдэ

Хилганын колхоздо юһэдэхи жэлээ хонишоноор хүдэлжэ ябаһан Ажалай Улаан Тугай ордент коммунист Аркадий Шапсанович Нимаевые Баргажанай аймагта танихагүй хүн үсөөн байха. Тэрэ табан жэлэй хугасаа соо жэл бүри зуун эхэ хонин бүриһөө зуу гаран хурьга түлжүүлжэ абаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Аркадий Нимаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ГАЗАРАЙ ҮРЭЖЭЛ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ габшагай хоёр һара

Октябрь 25 — Декабрь 25

ЯРУУНА

Манай колхозой мелиораторнууд сабшалан, тариалан һайжаруулгаар соносхогдоһон габшагай хоёр һара соо ямар хэмжээнэй ажал хэхэ байһанаа үнинэй түсэблэһэн, оньһон техникээ бэлдэһэн байна. Тэрэ хараалагдаһан түсэбэй ёһоор яһала ехэ юумэн хэгдээ.

Лугомелиоративна отрядай хүсөөр габшагай хоёр һарын соносхогдоһонһоо хойшо 1.500 тонно наг шэбхэ сабшалан болон огородой талмайнуудта гаргагдаа. Декабрь һарын дууһатар үшөө 2 мянга гаран тонно шэбхэ зөөгдэхэ юм. Оньһожоруулагдаһан энэ отряд сабшалан тариалан һайжаруулха ажалда түхэреэн жэл соо хүдэлдэг гээшэ. Энэ жэлдэ тус отрядай хэһэн хүдэлмэри ехэ. Табан мянга гаран тонно шэбхэ гаргагдаа, ехэ талмайн сабшалан уһалагдаа, сэбэрлэгдээ. Үбһэ яһала ехээр бэлэдхээ һэн. Тус отрядые инженер-мелиоратор Дондок Цыренович Сандакдоржиев эрхилнэ. Энэ хүн өөрөө баян дүршэлтэй механизатор юм. Тиимэһээ отрядаа шадамар бэрхээр ударидадаг, техникынгээ арга боломжонуудые, хүсэ шадалые дүүрэн хэрэглэжэ шададаг байна. Сандакдоржиевай отряд 6 хүнһөө бүридэнэ. Эдээндэ табан хүсэтэ трактор үгтэнхэй юм. Мүнөө үедэ үсөөхэн хүнһөө бүридэһэн эбтэй эетэй энэ отряд 25 километр утатай һубаг хаанааб сэбэрлээ, үшөө арбаад километр сэбэрлэхэнь үлөө. 550 гектар сабшалан намартаа уһалха түсэбтэй һаа, мүнөө 720 гектар газар уһалагдаад байна.

Иимэ хүдэлмэри ябуулһанай ашаар сабшалангай гектар бүриһөө 15—18 центнер үбһэн жэлһээ жэлдэ хуряагдана, харин һайжаруулагдаагүй сабшалангһаа 7—8 центнер үбһэн абтана. Малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ лугомелиоративна отрядай үүргэ тон ехэ байна. Тиимэһээ манай колхоз тус отрядта бүхы аргаараа туһалдаг, ажал хэрэгыень түсэблэн хараалдаг гээшэ.

Н. ЭРИХЕЕВА,
«Дружба» колхозой агроном.

ЗАХААМИН

Иван Степанович Петровые Михайловкын совхоздо танихагүй хүн хомор байха. Тэрэ гушан жэлэй туршада механизатораар ажаллаа, һүүлэй арбаад жэл соо сабшалан һайжаруулха отряд хүтэлбэрилнэ.

Энэ нүхэрэймнай ударидадаг отряд үнгэрһэн хугасаа соо сабшалан дээрэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Зунай сагта Иван Степанович отрядайнгаа гэшүүдтэй тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсажа, даалгагдаһан сабшалагайнгаа гектар бүриһөө 20—25 центнер үбһэ хуряагаа.

Намартаа Иван Петровой хүтэлбэрилдэг отрядай механизаторнууд 150 гектар сабшалан дошо болдогһоо сэбэрлээд, 105 гектар дээрэнь минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа һэн. Габшагай хоёр һарын туршада 7 хүнһөө бүридэһэн тус отряд 4 мянга гаран тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргажа, тараахын хажуугаар, һайжаруулагдаһан бэлшээри, олон жэлэй ногоо тариха, поли хорёолхо һургааг бэлэдхээ.

Д. АЮШЕЕВ.

СОШОРДОМО ДОХЁО

ҮНДЭҺЭГҮЙ ШАЛТАГТА ТҮШЭГЛӨӨД...

«Юбилейный» совхозой хоёр отделенидэ бүхыдөө 27 отара, 17 гүүртэ тоологдоно. Малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ гээшэ эндэхи малшадай тон харюусалгатай зорилго болоно. Тиимэһээ тэдэнэй ажал хэрэгтэ үдэр бүриин анхарал хандуулжа, али бүхы туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлжэ байха шухала. Теэд үбэлжэлгын харюусалгата үеын ороод байбашье, энэ шухала хэрэгтэ дутуу дунда юумэн үшөөл олон байһаар. Эдэ дутагдалнууд малшадта бэшэ, харин гол түлэб хүтэлбэрилэгшэд болон зооветмэргэжэлтэдтэ хамаатай байна. Эндэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан дээрэһээ совхозой олохон гүүртэ, отарануудта һанаа зоборитой байдал тохёолдонхой. Жэшээнь, Гавриловка, Ушкалёво, Хүндын эхин гэхэ мэтэ газарта үбэлжэжэ байһан мал һүүлэй үедэ ехээр туража эхилээ. Нэгэдэхи отделениин хүтэлбэрилэгшэд үбэлжэлгын хугасаада малдаа дулаан дэбдихэр бэлдэхэ тушаа ямаршье хэмжээ абаагүй байшоо. Тиигэжэ түрүүшынхеэ үбэлжэжэ байһан хашараг, буруунууд мүльһэтэжэ хүрэшэһэн байрануудсоо хонуулагдажа, туража зүдэрнэ, хүйтэ абажа гарзална. Гавриловка гэжэ газарта үбэлжэжэ байһан 180 гунжан дулаан дэбдихэргүйһөө сэбдэгтэ дороһоо хайргадажа, һаянай туража захалаа. Ахалагша үхэршэн Ю. И. Великов туһалагшатаяа үбэлжэлгын эхиндэ тус гүүртые даажа абаһан тула дулаан дэбдихэр уридшалан бэлдэхэ аргагүй байгаа. Зарим ажахынуудай жэшээгээр нуурнуудай эрьеэрхи хагдарһан ожорһо сабшажа, малда дэбдихэр хэхэдэ яанаб. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд эдэ мэтэ дутуу дунданууд тушаа эртээнһээ анхаралаа хандуулха ёһотой байгаал даа. Яаралтай хэмжээ абаагүй һаа, мүнөө үедэ хээли абажа байһан тус гүүртын гунжануудһаа ерэхэ жэлдэ тугал олоор абажа түлжүүлхэ гээд найдахань бэрхэтэйл ха. Жэлэй эхинһээ хойшо абтаһан 985 тугалай 216-ниинь элдэб шалтагаанаар гарзалаа. Иимэ сошордомо байдал үргэлжэлһөөр! Гадна гүүртын мал уһаар таһалдуулагдана. Бидэнэй ерэхэдэ гунжанууд хоёрдохи үдэрөө огто уһалагдаагүй байба. Үбэлжөөн шадар булагшье, худагшье үгы. Автоцистернээр уһа ходо асардаг аад, һаянай энэнь тон лэ алгасаатай болошонхой. Д. Кореловэй отара дээрэ ошоходоошье уһаар дуталдажа ядарһан ушар байдал хараабди. Түмэр һаба соо бүлеэдхэгдээд, модон хоботонууд руу гоожуулагдаһан уһан дээрэ түрисэлдэжэ байһан түлгэнүүдые хараха зуураа:

— Гурба хоноод уһалба ха юмбибди. Үсэгэлдэршье, уржадаршье уһан асарагдаагүй, — гэжэ ахалагша хонишон хэлэнэ.

— Үдэр бүри уһа асаржа байха график хонишоной гэр соо үлгөөтэй юм. Теэд декабрь һара соо эндэхи отарын 850 түлгэ аяар табан үдэрэй туршада уһалагдаагүй. Уһа зөөгшэ жолоошон һайндэр болобо гээд, һүүлдэнь машинам эбдэрээ гэһэн шалтагаанаар гүүртэ, отарануудта ерээгүй бшуу. Үбһэ тэжээлээр дутамаг үбэлжэжэ байһан мал саг соогоо уһалагдахагүйдөө түргөөр турана, үхэл гарзада ороно. Г. И. Капраловай даадаг отара дээрэ намарай эхинһээ хойшо һара бүри 10 шахуу түлгэ хонин гарзална. Мүн хоёрдохи отделениин малай үбэлжөөнүүдтэшье али элдэб бэрхэшээлнүүд үзэгдэнэ. Январь һарада түл абтаха байбашье, М. Цынгуевай даадаг эхэ хонидой отарада хүдэлхэ хүнүүд отделениһээ эльгээгдээгүй, хурьгашадай байха гэр огто дулаалагдаагүй байһаар. Малай байранууд бэлэн болгогдоогүй, саг соонь найдамтай хүнүүдые отарануудта эльгээгээгүй дээрэһээнь, нёдондо үбэл абтаһан түлэй хахадһаа олонхинь гарзалһан ушар баримта эндэ бии. Энэ алдуу дутуугаа совхозой хүтэлбэрилэгшэд, зооветмэргэжэлтэд мүнөө үбэлшье дабтахань гээшэ гү? Юрэдөөл малшадай ажал хэрэгтэ, һуудал байдалда үдэр бүриин анхарал хандуулха саг ерээ. Медицинын хүдэлмэрилэгшэд, библиотекарьнууд олонхи отаранууд дээрэ огто ошодоггүй байна. Аймбыткомбинадай нүүдэл мастерскойшье малшадта ошоногүй.

Ниитын малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ, энэ талаар тохёолдоһон бэрхэшээлнүүдые усадхаха, малшадай эрилтэ хэрэглэмжые һайса хангаха, тэдэнэй хоорондо социалис мүрысөө бодотоор эмхидхэхэ тушаа шухала хэмжээнүүд дары сагта абтаха бэзэ гээд һанагдана.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.
Яруунын аймаг.

ҺААЛИИН ФЕРМЭНҮҮДҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

АРБАДАХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБӨӨР....

ОРЛИК. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үнинэй һаалишан, байгша оной аймагай чемпион, Ажалай Улаан Тугай ордент Дулма Максаровна Галсанова жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1.130 килограмм һү һаажа, түйлаһан амжалтаяа улам батадхаба. Энэ нүхэрнай хараалагдаһан табан жэлэйнгээ түсэб хоёр һараар уридшалан дүүргээд, мүнөө арбадахи табан жэлэй түсэбөөр ажаллана.

Түрүү һаалишан һаяхан абаһан уялгаяа шэнэлжэ, дээшэлүүлэгдэһэн зорилго хараалаад, тэрэнээ сүм бэелүүлхын түлөө эдэ үдэрнүүдтэ шармайна.

В. ТУЛАЕВ.

ҺҮ ҺААЛИЯА ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

ХОРИ. Байгша ондо 2.310 центнер һү һаажа, тэрэнэйнгээ 1950 центнерыень гүрэндэ тушаахаар түсэб хараалһан Хүрбын совхозой Могойн гүүртын коллектив үнгэрһэн арбан нэгэ һарын туршада зорилгоёо сүм бэелүүлбэ. Тиигэжэ энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө 1.520 килограм һү һаажа, һаалияа нёдондоной энэ үеынхиһөө 240 килограммаар дээшэлүүлэв.

Гүүртын түрүү һаалишад Аграфена Будаева, Мария Фёдорова, Евдокия Будаева, Аграфена Николаева гэгшэд тус бүриингөө табан жэлэй түсэб дүүргэөд, ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа байна.

Б. ЛАЙДАПОВ.

ҺАРААР УРИДШАЛАА...

ГУСИНООЗЕРСК. Аймагай эгээн томо ажахынуудай нэгэн — Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишад гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб һараар уридшалба. Тиигэжэ үнгэрһэн 11 һарын туршада бэлэдхэлэй пунктда 12.400 центнер һү оруулһан байна. Түсэбэй дүүргэлтэдэ Ташарай, Бэрхэ-Дабаанай һаалишад хубитаяа ехээр оруулба. Түрүү һаалишад Дулма Цырендоржиева, Дыжит Найданова, Пылжит Жалсанова, Мария Цырендоржиева гэгшэд энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө нилээд ехэ һү һаажа, зорилгоёо холо үлүүлбэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой һаалишад жэлэй дүүрэтэр үшөө 600 центнер һү гүрэндэ тушаахаар ажаллана.

Ц. БАЛДАНОВ.

ХОЁР МЯНГАНАЙ ХИЛЭ ДАБАГДАА

БЭШҮҮР. Роман Денисович Новокрещенных гэгшын ударидадаг Хуурай горхоной фермын коллектив энэ һарын эхеэр һү гүрэндэ тушааха байгша онойнгоо, мүн табан жэлэйнгээ даабари зэргэ бэелүүлһэн тухайгаа мэдээсэбэ. Жэлэй эхинһээ хойшо тус гүүртын һаалишад Эхэ орондоо 3.010 центнер, тиихэдэ табан жэлэй туршада 12.815 центнер һү худалдажа амжаһан байна.

Мүнөө «Дружба» колхозой дурсагдагша фермын дүршэлтэй һаалишад Анна Рангина, Любовь Сафонова, Александра Перфильева, Анна Сафонова, Надежда Захарова, Ирина Сафонова гэгшэд үнгэрһэн 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1990—2000 килограмм һү һаанхай, мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

Вл. БОРИСОВ.

ҺААЛИШАН СЕЛИВАНОВА ШАЛГАРНА

КАБАНСК. Газаа хэды хүйтэржэ байбашье һаань, Каргиновска гүүртын коллектив хараалһан зорилгоёо бэелүүлжэ шадаба. Үнгэрһэн ноябрь һарада тус фермын һаалишад түсэбһөө гадуур 22 центнер һү тушаажа, гансашье даабарияа бэшэ, мүн абаһан уялгаяа дүүргээ. Тиихэдэ жэлэй эхинһээ хойшо бүхыдөө 3.416 центнер һү худалдажа, түсэбөө үлүүлбэ.

Энэ гүүртэдэ дүршэлтэй бэрхэ һаалишад олон юм. Тэдэнэй нэгэн — Т. Селиванова үнгэрһэн 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө 3.400 килограмм һү һаажа, Кабанскынгаа совхоздо шалгарба.

А. ХАЛТУЕВ.

ТАСС шэнэ һонин

РЕВОЛЮЦИОННО ПРОЛЕТАРИАДАЙ БААТАРШАЛГА

...кабриин 22-то Союзу... байшангай Колонно дотор зарлагдаһан ... суглаан Декабриин зэб... восстаниин Москвада ...оор 70 жэлэй ойдо зо...гдаа. Эндэ үйлэдбэ... түрүүшүүл, Коммунис ...ин ветеранууд, ниислэл ... партийна, Соведүүдэй ...итын эмхинүүдэй түгшэд, Совет Армиин ...эд суглараба.

...СС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ...ай нэгэдэхи секретарь ... Гришин, КПСС-эй ... Политбюрогой гэ... КПСС-эй ЦК-гай дэр... Партийна хиналтын ...эдэй түрүүлэгшэ А. Я. ...е, СССР-эй Верховно ...й Национальностьнуу... Соведэй Түрүүлэгшэ ... Рубин, СССР-эй Вер... Соведэй Президиумэй ...арь М. П. Георгадзе, ...эй ЦК-гай харюусал... хүдэлмэрилэгшэд, ми...рствэнүүд болон албан ...нуудай хүтэлбэрилэг... ...сэрэгэй начальнигууд ...иумдэ һууба.

...СС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр ... Брежнев түрүүтэй ...эй ЦК-гай Пол...бюро ... президиумдэ ехэ ...йгаар һунгагдаа.

В. В. Гришин эхилэлгын үгэ хэлэжэ, суглаае нээбэ.

Декабриин зэбсэгтэ восстаниин 70 жэлэй алдарта ой — манай партиин ба ороной түүхэдэхи, дэлхэйн пролетариадай сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй түүхэдэхи гайхамшаг үдэр болоно. Москвагай хүдэлмэришэдэй тугыень үргэһэн энэ зэбсэгтэ восстани 1905—1907 онуудай революциин хяра орой болоһон юм. «1905—1907 онуудай Россидахи революциин 70 жэлэй ой тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор заагдаһанай ёһоор, энэ революци бүхэдэлхэйн түүхын шэнэ үеые, политическэ доһолгооной ба революционно тулалдаануудай үеые нээһэн байгаа.

Пролетариадай хүтэлбэрилхы үүргэ дүүргэхэ тухай Ленинэй суртал һургаалай сэсэн мэргэниие, большевигүүдэй баримталдаг политическэ хараа бодолой зүбые тэрэ үеын хэрэгүүд бүрин баталаа бэлэй.

1905—1907 онуудай революци политическэ эмхиин шэнэ формые — пролетариадай диктатурын гүрэнэй ерээдүйн жэшээ шэнжэ болоһон хүдэлмэришэн депутадуудай Соведүүдые хүдэлмэришэн ангида үгөө. 1905 оной «генеральна шалгалтагүйгөөр» 1917 оной Октябриин революци илажа шадахагүй байһан юм гэжэ В. И. Ленин тусхайлан тэмдэглээ һэн.

Ажалша России эрхим хүбүүд, басагадай хизааргүй үнэн сэхээр тулалдаһан революциин хэрэг оршон мандажа, илан дэлгэржэ байна, — гэжэ В. В. Гришин түгэсхэл доторoo хэлэбэ.

Манай арадай гайхамшаг илалта туйлалтанууд, совет обществын саашанхи хүгжэлтын гайхамшаг хэрэгүүд революционно нангин суртал бодолой түлөө хэдэн үеын тэмсэлшэдэй таһаршагүй нягта холбоотой байһые гэршэлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай директор академик **А. Г. Егоров** «1905—1907 онуудай революциин бүхэдэлхэйн — түүхэтэ удха шанар» гэһэн элидхэл хээ. 1905—1907 онуудай революци хадаа дэлхэйн сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй тон ехэ шата болоно. Энэ революци уласхоорондын пролетериадые, социальна дэбжэлтын, национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэгшэ бүхы хүсэнүүдые революционно тэмсэлэй тон баян дүй дүршэлөөр зэбсэглээ. Тиимэл ушарһаа энэ революциин 70 жэлэй ой гансашье манай орон дотор бэшэ, мүн бусад олон оронуудта баярай оршон байдалда тэмдэглэгдэжэ байна.

Мүнөө сагай уласхоорондын байдал тухай хэлэхэ зуураа, элидхэлшэ иигэжэ онсолон тэмдэглэбэ: дэлхэйдэхи мүнөөнэй бүхы дэмжэгдэмээр хубилалтанууд ленинскэ гадаадын политикын амжалтануудтайнь, партиин Центральна Комитедэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой эдэбхитэй, залан шууд ажал ябуулгатайнь таһаршагүй холбоотой. Совет хүнүүд Россин гурбан революциин баатарнуудые зоригжуулһан Ленинэй мүнхэ суртал һургаалнуудые өөрынгөө Коммунис партиин хүтэлбэри доро амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай.

Суглаанда хабаадагшад Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые үндэр дуугаар баталан абаба.

(ТАСС).

КУБЫН КОММУНИСТНУУДАЙ ХУРАЛДААН

ГАВАНА. (ТАСС-ай тусхай корр.). Кубын коммунистнуудай хуралдаае Эхэ оронойнгоо жаргалта ерээдүйн түлөө тэмсэлдэ шэнэ ехэ амжалтануудые туйлажа байһан илагшадай съезд гээшэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев нэрлэһэн байна. Кубын Коммунис партиин нэгэдэхи съезд Кубын революциин мүнөөнэй шатадахи хүгжэлтын гол шэглэл наринаар тодорхойлоо: коммунис обществын нэгэдэхи шата — социализм байгуулга хүрэтэр социалис байгуулалтаяа үргэлжэлүүлхэ. СССР-тэй холбоо барисаагаа үргэдхэхэ гээшэ партиин гадаадын политикада гол һуури эзэлнэ. Социалис хан нэгэдэлтэ оронуудай бүрин эрхэтэ гэшүүниинь байһан хадаа Куба тэрэниие бэхижүүлхын тула саашадаашье бүхы юумэ хэхэ юм гэжэ съезд батална.

Делегадуудай нэгэн һаналтайгаар баталан абаһан тогтоолнууд хадаа Кубын коммунистнуудай хуралдаанай хүдэлмэриин дүн мүн. Үнэхөөрөөшье асари ехэ, гэхэтэй хамта, бэелүүлэгдэмэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эдэ тогтоолнууд партиие, Сүлөөтэ аралай бүхы арад зониие зоригжуулна.

Партиин Центральна Комитедэй бэелүүлдэг генеральна хараа шугамые съездын делегадууд бүри мүнһэн һайшааба.

Партиин программна үндэһэ һуури съездын гол шухала документ болоно.

Социалис Кубын шэнэ Конституциин проектые коммунистнуудай хуралдаан һайшаагаа. 1976 оной эхиндэ бүгэдэ арадай үзэмжэдэ энэ проект табигдаха байна. Ороной социально-экономическа хүгжэлтын табан жэлэй (1976—1980 онууд) түсэбэй Директивэнүүдэй проектые съездэ хабаадагшад һайшаан абаба. Энэнь индустрижүүлгын эршые улам хурдадхаха түсэбтэ табан жэл болохо байна.

Партиин Устав съезд баталан абаа, бусад хэдэ хэдэн тогтоолнуудые, тэрэ тоодо ороной политико-захиргаанай шэнэ хубаарил, экономико ба экономическа түсэблэлгые хүтэлбэрилхэ гурим бии болгохо, арадай засагай зургаануудые байгуулха шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын гурим тухай тогтоолнуудые һайшаагаа.

Марксизм-ленинизмын ба пролетарска интернационализмын гол ёһонууд тэрэнэй үндэһэ һуурида табигдана гээд гадаадын политика тухай тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Кубын ба СССР-эй партинуудай, арадуудай болон гүрэнэй засаг захиргаануудай холбоое саашадань үргэдхэхэ, бэхижүүлхэ зорилго Кубын КП-гэй гадаадын политикын гол шухала хубинь байһаар.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын шэнэ зүблөө зарлаха тушаа Латинин Америкын болон Карибска бассейнэй оршондохи оронуудай Компартинуудай зүблөөнэй шиидхэбэринүүдые Кубын коммунистнуудай дэмжэжэ байһан тухайнь съезд үшөө дахин мэдүүлбэ.

Польшын, Болгариин, Венгриин, Югославиин аха дүү партинуудай, мүн Вьетнамай Ажалшадай партиин, Анголые сүлөөлхын түлөө арадай хүдэлөөнэй делегацинуудай толгойлогшонор үгэ хэлэхэдээ, ажалшадай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын ехэ удха шанартай байһан тухай тэмдэглэбэ.

Съездын хаамал заседани дээрэ партиин Центральна Комитет һунгагдаа.

КУБЫН КОМПАРТИИН I СЪЕЗД ДҮҮРЭБЭ

ГАВАНА. (ТАСС-ай тусхай корр.). Кубын Коммунис партиин I съезд декабриин 22-то эндэ хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Кубын Коммунис партиин хүтэлбэрилхы зургаануудые һунгаһан һунгалтын дүнгүүд съездын түгэсхэлэй заседани дээрэ соносхогдоо.

ЦК-гай 112 гэшүүн, гэшүүндэ 12 кандидат Кубын КП-гэй Центральна Комитедэй бүридэлдэ ороһон байна.

Центральна Комитедэй Пленум нүхэр Фидель Кастрые Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретаряар нэгэн һаналтайгаар һунгаба гээд Кубын коммунис хүдэлөөнэй ветеран Фабио Гробартын мэдээсэхэдэнь, зал соо һуугшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба. Фидель Кастро трибунада гарана. Пленумэй һунгаһан Центральна Комитедэй хоёрдохи секретарь нүхэр Рауль Кастрые, ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдые тэрэ съездэ соносхобо.

13 нүхэд: Фидель Кастро Рус, Рауль Кастро Рус, Освальдо Дортикос Торрадо, Хуан Альмейда Боске, Рамиро Вальдес Менендес, Армандо Харт Давалос, Гильермо Гарсиа Фриа, Серхио дель Валье Хименес, Блас Рока Кальдерио, Хосе Рамон Мачадо Вентура, Карлос Рафаэль Родригес, Педро Мирет Прието, Арнальдо Мильян Кастро гэгшэд Политбюрогой бүридэлдэ оробо.

Удаань Фидель Кастро түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

Съезд интернационал дуулалгаар дүүрэбэ.

ПАРТИИН ТҮСЭБ — *арадай хэрэг*

«СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1976—1980 ОНУУДТА ХҮГЖӨӨХЭ ГОЛ ШЭГЛЭЛНҮҮД» ТУШАА ПАРТИИН XXV СЪЕЗДДЭ КПСС-эй ЦК-гай ПРОЕКТ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

МАНДАШЬЕ ТУҺАЛАМЖА ХЭРЭГТЭЙ

Алтан таряа элбэг ехээр ургэдэг ороной баруун областъ, республиканудай баян газар нютагуудтай жэшэхэдэ манай эндэ орооһо таряан тиимэ гайхалтай ехээр абтадаг бэшэ ааб даа. Тиигэбэшье, ямаршье колхоз, совхоз орооһо таряа һайнаар ургуулаал һаа, экономикоёо түргэн хүгжөөхэ, мал ажалай продуктнуудыешье элбэгээр абаха байна.

Эгээл тиимэһээ КПСС-эй XXV съездэдэ партиин ЦК-гай табиһан проект соо заагдаһанай ёһоор орон дотор жэл бүри хамтадаа 215—220 миллион тонно таряа хуряадаг болохо гэһэн зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ бидэ Сибиринн таряашадшье хубитаяа оруулха болонобди.

Нэн түрүүн газар таряалангаа бүри һайнаар эрхилдэг болоно, тэндэ хэгдэдэг бүхы хүдэлмэриин шанарые эрид һайжаруулаад, газараа зүбөөр үтэгжүүлхэ, ургасыень эрид дээшэлүүлхэ арга боломжо ямаршье ажахыда бии. Жэшээлхэдэ, таба-зургаан жэлэй саада тээ манай тракторно-таряан ажалай бригада абадаг ургасынгаа хэмжээгээр аймагай бусад ажахынуудай бригадануудһаа үлүү бэшэ байгаа. Гектарай ехэдээл һаа, 10—12 центнер таряа хуряадаг һэмди.

Һүүлэй хэдэн жэлдэ муу ургасатай сабшалан, бэлшээри, илангаяа Шулуута, Дарбагай гэжэ нютагуудта үлүү булуу газар, мүн полинуудай хоорондохиие, жалга жаамын заха хуу хахалаабди. Тиигэжэ, нэгэдэхеэр, тарилгынгаа талмайе хороонгүй, шэнэ газар нэмэжэ элдүүрилһэнэй ашаар сэбэр паараа ургэдхеөбди. Юуб гэхэдэ, уһалагдадаггүй ехэнхидээ хуурай добо, гандахаяа һанадаг газартай манай эндэ сэбэр паар дээрэһээл тогтууритай һайн ургаса абтадаг бшуу. Хоёрдохёор, газараа хахалха, элдүүрилхэ, үрэһэ тариха, ургаса хурлаха гэхэ мэтэ бүхы хүдэлмэриие һайн шанартайгаар хэдэг болообди. Илангаяа хабарай тарилгын хүдэлмэриие эгээл таатай болзор соонь хэхэ гэжэ оролдонобди. Мүн таряалан дээрээ наг шэбхэ урдынхиһаа ехээр гаргадаг болообди, минеральна үтэгжүүлгэшье таряанай газарта жэлһээ жэлдэ ехэ оруулагдадаг болоо.

Эдэ бүгэдын аша үрэ элитээр харагдажа эхилээ. Тусхайлбал, энэ үнгэрхэеэ байһан 1975 ондо сагай уларилай тиимэ үлэмжэ һайн байгаашьегүй һаань, манай бригада бүхы таряалангай гектар бүриһөө 16.1 центнер орооһо ургуулжа абаа гэхэ гү, али бүхыдөө 35.483 центнер таряа хуряагаа. Энэнь бүхы совхозой хуряаһан таряанай хахадынь шахуу болоно. Гүрэндэ таряа худалдаха табан жэлэй түсэб холо үлүүлэгдөө.

Тэрэшэлэн һүүлэй жэлнүүдтэ бригадада ажалаа эрхимээр мэдэхэ, үнэн шударгы механизаторнууд олошороо. Энэ жэлдэ таряа хуряалгын үедэ бэрхэ комбайнер Василий Нестеров 7.059 центнер таряа сохижо, аймагай чемпион болоо. Комбайнернууд Михаил Дианов, Андрей Чупин, Владимир Климов гэгшэд тус тустаа 5.500—6.500 центнер тарла сохиһон байна.

Гэбэшье энэ туйлаһанаараа һанаагаа амарха үндэһэн манда үгы. Юуб гэхэдэ, олонхи үшөөрта таряанай ургаса үш сагай уларилһаа дулдыдана. Хаһа сагтаа хура бороогой ороһон, бараг жэл байгаа һаань, һайн ургаса абаад, ган гасуур болоходонь үнөөхил ахир бага ургаса абажа, гэдэргээ гарашахаяа һананабди.

Имэ юумын болохогүйн тула газар таряалангаа үшөөл һайнаар эрхилхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ бүхы онол арга хэрэглэхэ, илангаяа таряалан дээрэхи ажалые һайн шанартайгаар, эрхим болзор соо дүүргэдэг болохо зэргэтэйбди.

Гэхэтэй хамта таряанай ургасые жэлдээ гектарай 1,5—2 центнерээршье дээшэлүүлхэ гээшэмнай тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ. Жэшээнь, манай бригада, фермэ, гүүртэ, отарануудта жэлдээ суглараһан бүхы шэбхые хуу хээрэ гаргана. Тиихэдээ тэрэмнай ехэнхидээ кукуруза, хартаабха, овощ ургуулха газарта, сабшалан дээрэ зөөгдэнэ. Тиихэдэнь орооһо, таряа ургуулха газарта шэбхэ хүртэнэгүй. Тиимэһээ тэндэ минеральна үтэгжүүлгэл горитой гаргаха болонобди. Юуб гэхэдэ, үгэһэн ашаг үрынь зэргээр газарта үтэгжүүлгэ оруулаагүй һаа, ургаса яагаад элбэгээр абахабши даа, аргагүй. Гэбэшье минеральна үтэгжүүлгэ үшөөл бага хүртэнэ. Энэ жэлдэ орооһо таряа ургуулдаг газараймнай оройдоол хахадтань лэ гектарай центнерһээ бага үлүүтэй минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа.

Манай һанахада газар таряалангаа һайнаар эрхилжэ, гаргашалһан минеральна үтэгжүүлгынгээ центнер бүхэнһөө ашаг үрэ ехээр абажа шадаһан, тэрэнээ һайнаар хадагалдаг ажахы, бригада, звенодо минеральна үтэгжүүлгэ бусадһаа ехээр үгэжэ урмашуулбал, зохисотой байгаа. Саашадаа хүсэ ехэтэй, олон янзын үтэгжүүлгэ, илангаяа микрободосуудтай холиһон минеральна үтэгжүүлгэ бүри ехээр гаргадаг болохо саг ерээ.

Гадна мүнөө колхоз, совхоз бүхэндэ шэнэ машина техникын улам олон боложо байбашье, комбайнууд, мүн газар хахалха үлэмжэ хүсэ ехэтэй тракторнууд дуталдана. Жэшээнь, комбайнуудай үсөөдэһэнһөө боложо, таряа хуряалгамнай эгээл багаар абахада 20—25 үдэр соо үргэлжэлнэ. Энээнһээ уламжалан ургаатаяа байһан таряан үлүүсэ эдеэшэжэ, һалхи бороодо айража унана, гээлтэдэ ороно. Тиигээгүй һаань, мүноонэйхиһөө гектарай үшөө 2,5—3 центнер ехэ ургаса абтаха һэн. Мүнөө болотор манда бүтээсэ ехэтэй «Нива», «Колос» түхэлэй комбайнууд хүрэжэ ерээдүй. Тиихэдэ К-700 гэхэ мэтэ хүсэтэ тракторнуудай үсөөн дээрэһээ намарай паар хаһа сагтаа ехээр хахалагдажа шадагданагүй. Илангаяа манай промышленность шэнэ трактор, машинануудые бүтээхын хажуугаар тэдэндэ хэрэгтэй шухала запчасть үлэмжэ ехээр гаргадаг болохо зэргэтэй гэжэ һанагдана.

Арбадахи табан жэлдэ бүрил һайнаар хүдэлжэ, урдаа байһан түсэб, даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула манай бригадын механизаторнууд тэдэнһээ өөһэдһөөнь дулдыдаха бүхы юумэ хэхэ байха.

А. ЕЛИСТРАТОВ.
Хэжэнгын аймагай Чисаанын совхозой тракторна бригадын бригадир.

Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводой коллектив партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэһэн мүрысөөндэ оролсоод, эршэтэй шангаар хүдэлнэ. Заводой хүдэлмэришэн бүхэн халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэхын тула хаба шадалаа гамнанагүй. Татьяна Илларионовна Афанасьева социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, халаанайнгаа даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, бэшэнэй дундаһаа шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. И. Афанасьева.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ФОТОРЕПОРТАЖ

МИЛЛИАРДЫН БОГОЬО АЛХАХАНЬ...

Ороноймнай энергетигүүд түгэсхэхы жэлдэ 1 триллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ гэһэн зорилго урдаа табяад, дундаа мүрысэжэ ороо бэлэй. Манай Улаан-Үдын ТЭЦ-эй коллектив энэ ехэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байна. Эдэнэр түгэсхэхы жэлдэ 1 миллиард киловатт-час электрын галай элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлээ декабриин 26-да дүүргэхээр хараална. Энэ түрүү коллектив бага гаргашатайгаар, ехээр электрын галай элшэ хүсэ үйлэдбэрилжэ, республикынгаа ажалшадай, промышленна предприятинуудай эрилтые хүсэдөөр хангана.

Мүнөө республикымнай холын хүдөө нютагуудта, фермэ, отарануудта Ильичэй лампанууд носодог болонхой. Үсэгэлдэр дүлии балай гэдэг нютагта ажаһуудаг малшад мүнөө сэнхир экранаар дамжуулга хаража, радио шагнаха, Эхэ орон дотороо, дэлхэй дээрэ боложо байһан һонинуудые сүм мэдээд байна бшуу. Холын Хурамхаанай, Яруунын, Хяагтын аймагуудай хүдөө нютагуудта Улаан-Үдын ТЭЦ-эй электрын галай элшэ хүсэн ошоно.

Улаан-Үдын ТЭЦ-эй хүсэн жэлһээ жэл бүри ургана. 1974 ондо юһэдэхи котел ашаглалгада үгтөө бэлэй. Тус коллектив табан жэлэй эхинһээ 4 миллиард 260 миллион киловатт-час электрын галай элшэ хүсэ 7.5 миллион гигакалори халуун уурал, 22,5 миллион тонно халуун уһа үгэһэн байна. Эдэнэр табан жэлэй туршада ехэ һайнаар хүдэлжэ гараа. Оньһон түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, электрын галай элшэ хүсэ урда табан жэлэйхиһээ 30,5 процентээр, халуун уурал 50.5 процент ехээр үйлэдбэрилдэг болоо. Тиигэхэдэ 5000 тонно нүүрһэ, 11,6 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ арьбалһан байна.

Энэ бүхы тоо, баримтануудые хараад үзэхэдэ, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй коллектив юһэдэхи табан жэлэй туршада яһала һайн үрэ дүн туйлаа гэжэ ойлгохоор ааб даа. Эндэ дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэд ехэ олон. Мастернууд С. Носик, А. Клячина, Ю. Сумкина, халаанай начальнигууд Л. Лазарева, Л. Кушнарева, хүдэлмэришэд Р. Наумов, В. Куртумов гэгшэд эрхимээр хүдэлжэ, бэшэндээ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна. ТЭЦ-эй бэшэшье олон хүдэлмэришэд партиин XXV съездэдэ зорюулан үндэр уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: машинна зал соо; турбинануудые хүдэлгэдэг машинист Ю. Жанаев.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАТ

ҺААЛИШАН НАЙКАНЧИНА

Байгша оной октябриин 31-дэ һэн. Тиихэдэ аймагай партийна XXIV конференци Багдарин посёлогто боложо байгаа. Юһэдэхи табан жэлдэ, тэрэ тоодо 1974—1975 онуудта аймагай арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар горитой алхам хэгдээ гэжэ конференци дээрэ тэмдэглэгдээ. Энэ үе соо холын хойто зүгэй Баунтын аймагай, хүдөө ажахыда ехэ хубилалтанууд болоһон юм. Эбэртэ бодо мал, адуу мори, оронуудые үсхэбэрилдэг хэдэн бахан, экономикынгоо талаар һулахан колхозуудай үндэһэ һуури дээрэ «Амалатский», Джилиндын совхозууд эмхидхэгдээ. Ажалай түрүүшүүл конференциин делегадуудаар һунгагдаа. Тэдэнэй дунда ород буряад, украин болон эвенк, бусад яһатанай түлөөлэгшэд байгаа. Баунтын аймагай партийна конференциин хүдэлмэридэ хоёрдохёо хабаадаһан Евдокия Николаевна Найканчина тухай эндэ тобшохоноор хөөрэхэ дуран хүрэгдэнэ.

Евдокия Николаевна эвенк яһанай хүн. Тэрэнэй түрэл гаралынь, эхэ эсэгэнь энэл нютагта ажаһууһан, үхэр мал, оронуудые үсхэбэрилдэг, агнуури хэдэг байһан намтартай. Тиимэһээ тэрэниие угай малшан гэхэдэ, ямаршье алдуу болохогүй.

— «Амалатский» совхозой түрүү малшадай нэгэн, аймагай партийна конференциин делегат Евдокия Николаевна Найканчинатай уулзажа хөөрэлдөөрэйт. Бүхы наһаараа мал ажалда хүдэлһэн хүн. Мүнөө һаалишанаар ажаллана. Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы ондо абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна,— гээд конференциин урда тээ КПСС-эй Баунтын райкомой нэгэдэхи секретарь Константин Доржиевич Лубсандоржиев хэлэһэн байгаа.

Евдокия Николаевнатай анха түрүүшынхеэ уулзаһан байбашье, ажалша хүн гээд гансата ойлгогдоо һэн. Дунда зэргын бэетэй, һалхинда үлеэгдэжэ, хүрин улаан болошоһон шарайтай. Дүшэ гаран наһатай. Ажал тухайгаа олон юумэ хэлэхэ дурагүй хэбэртэй.

— Үлүү юун байхаб даа. Бултанда адляар лэ хүдэлөөд ябагшаб. Малшадай ажалда ямар нюуса байхаб, — гээд ондоо юумэ хэлэхэ дурагүйшэг байба.

— Манай Дуситай хөөрэлдэхын тула сугтаа хүдэлдэг нүхэдтэйнь танилсабал, дээрэ байха. Энэмнай «тиимэл даа, иимэ» гээд, удаахан аблагүй һуудаг заншалтай юм, — гэжэ Евдокия Николаевнатай хамта ажалладаг, аймагай түрүү һаалишадай нэгэн Ирина Тарасовна Батуева хөөрэлдөөндэ оролсоно.

Нүхэр Найканчина анха түрүүн «Путь к коммунизму» колхоздо (мүнөө «Амалатский» совхозой нэгэдэхи отделени болонхой) хүдэлжэ эхилһэн юм. Тэрэ гэһээр 27 жэл болобо. Энэ үе соо һаалишанааршье хүдэлөө, мал адуулагша байгаа, тугалнуудыешье харууһалаа. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада һаалишанаар ажаллана. Эдир багаһаа эхилжэ, хамтын мал ажалда хүдэлһэн энэ нүхэр хүдэлмэриингөө «нюусануудые» һайн ойлгоһон, дүй дүршэлөөр баян болоһон юм.

Һаалишаншье байхадаа, тугалшанааршье хүдэлхэдөө, ажалай һайн дүнгүүдые туйлажа ябаа. Илангаяа юһэдэхи табан жэлэй хугасаада абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Энээн тухайнь хэдэн тоо, баримтануудые дурдая.

Евдокия Николаевна 1973 оной намар гунжан үнеэдые тушаажа абаһан байгаа. Тиигээд үнгэрэгшэ жэлэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, шэнээр тугаллаһан нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө жэл соо 900 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэһэн уялга абаһан юм. Тэрэнээ үлүүлэн дүүргэжэ шадаа. Тиигэжэ совхозойнгоо нэгэдэхи отделениин һаалишадай дунда түрүү һууринуудай нэгые эзэлээ бэлэй.

Байгша оной эхеэр партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандалга хэблэлдэ толилогдоо һэн. Тэрэндээ харюу болгон, КПСС-эй гэшүүн Е. Н. Найканчина табан жэлэй түгэсхэхы ондоо үнеэн бүриһөө 1.400 килограмм һү абахаар шиидэһэн байгаа. Абаһан энэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Энэ жэлэй январь — ноябрь һарануудта үнеэн бүриһөө 1.321 килограмм һүн һаагдаа. Даажа абаһан 17 үнеэнһээнь 14 тугал абтанхай. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 2—3 үнеэн тугаллахаар хүлеэгдэнэ.

— Энэ жэлдэ һү һааха талаар абаһан социалис уялгаяа дүүргэхэ аргатайб. Тиихэдэ үнеэн бүриһөө тугал абтаха ёһотой. Һүүлэй 3 жэлэй туршада нэгэшье үнеэн, тугал гарзалаагүй, — гэжэ Евдокия Николаевна хөөрэнэ.

«Амалатский» совхозой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Һаалишад хоорондоо мүрысэн ажаллана, Е. Н. Найканчина фермынгээ бэрхэ һаалишадай нэгэн Елена Ниловатай хоёр жэлэй хугасаада мүрысэнэ. Нёдондо жэлэй дүнгүүдээр Е. Нилова илажа гараһан байгаа. Түгэсхэхы жэлдэ Евдокия Николаевна түрүүлжэ ябана.

— Манай фермэдэ 15 һаалишан хүдэлдэг юм. Тэдэнэй дунда ород, буряад, эвенк эхэнэрнүүд бии. Бултадаа нэгэн һаналтайгаар хүдэлжэ, хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгжүүлхын тула оролдонобди. Бэе бэеэ һайса ойлгодог, нэгэ бүлын үхибүүд мэтэ болошообди, — гэжэ КПСС-эй Баунтын райкомой гэшүүн Ирина Тарасовна Батуева конференциин үедэ хөөрөө һэн.

Баунтын аймагай түрүү һаалишадай нэгэн Евдокия Николаевна Найканчина 6 үхибүүнэй эхэ юм. Нүхэрынь совхоздоо адуушанаар хүдэлнэ. Ехэ хүбүүниинь Ленинград хотын дээдэ һургуулинуудай нэгэндэ һурадаг. Басагадайнь нэгэн Улаан-Үдын медицинын училищи дүүргээд, Шэтын областиин Кука курортдо хүдэлдэг. Хоёр үхибүүниинь аймагай түбэй интернат һургуулиин гүрэнэй гүйсэд тэдхэмжэ дээрэ һурана. Хоёр баганъ — гэртээ, үшөө һургуулида ороодүй.

Аяар 6 үхибүүнэй эхэ Е. Н. Найканчина хамтын ажалда таһалгаряагүй хүдэлжэ, һайн дүнгүүдтэй ябана. Багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярай медаляар, «1974 оной социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотада хоёр дахин хүртэнхэй. Рассошинско сельсоведэй депутадаар хоёрдохёо һунгагдаа. Энэ оной октябриин 31-дэ болоһон аймагай партийна конференци дээрэ Е. Н. Найканчина областной партийна конференциин делегадаар һунгагдаһан байна.

— Гүрэн түрэмнай бага яһатанай хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ анхарал хандуулна. Бидэнэй ажабайдал урданайхиһаа тад ондоо болоо. Ажаллажа ябахада, урматай даа, — гээд Евдокия Николаевна Найканчина хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ хэлээ һэн.

Имэл даа, юрын малшан, эвенк эхэнэрэй намтарай нэгэ хуудаһан.

Б. ВАНЧИКОВ.

ЭДЭ ПРЕДПРИЯТИНУУД ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

БАМ-ай ЗАХИЛААР

Таловкын түмэр хэрэгсэлнүүдые хэдэг заводой коллектив доторой арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг һэн. Проектээр хараалагдаһан түсэбэй ёһоор, заводой коллектив жэлдээ 47 мянган кубометр продукци гаргаха ёһотой юм. Эдэнэр бии байгаа арга боломжонуудаа зүбөөр, хүсэдөөр хэрэглэжэ шадаһан дээрэһээл жэлдээ 57 мянган кубометр түмэр бетон хэрэгсэлнүүдые гаргадаг болоо.

Тус заводой коллектив һайн шанартай продукци ехээр гаргана. Табан жэлэйнгээ даабари аймаг дотороо эгээл түрүүлэн дүүргээ бэлэй. Эдэнэр БАМ-ай хүдэлмэришэдэй захилаар ехэ продукци гаргана. Байгша оной эхинһээ БАМ-ай баригада 1 миллион 403 мянган түхэригэй продукци эльгээгээд байна.

465 МЯНГАН ТҮХЭРИГӨӨР ҮЛҮҮЛХЭНЬ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи түлишын управлениин Еловско леспромхозой коллектив байгша оной июлиин 1-дэ продукци гаргаха, худалдаха табан жэлэйнгээ даабари дүүргээ бэлэй. Эдэнэр табан жэлэй даабариһаа гадуур 2830 кубометр модо бэлэдхэжэ, 111 кубометр хюрөөдэгдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргаад байна. Продукци худалдаха даабари 435 мянган түхэригөөр үлүүлэгдөө. Энэ түрүү коллектив табан жэлэй даабариһаа гадуур 465 мянган түхэригэй продукци худалдахаар зорижонхой.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ СЛЁТ

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлдэ зорюулжа, аймагай эхэнэрнүүдэй слёт эндэ үнгэрэгдэбэ. Аймагай ажалша бэрхэ эхэнэрнүүдэй ажал хэрэг ба амжалта габьяа тухай партиин райкомой секретарь В. Н. Трофимов элидхэл хээ. Эндэ 300 гаран эхэнэр суглараа. Социалис Ажалай Герой, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадаар 4 удаа һунгагдаһан, «Коммунизм» колхозой суута хонишон Г-Ц. Г. Цыремпилова, Ленинэй орденто Борьёогой совхозой эрхим һаалишан Е. И. Грудинина, энэ совхозой эрхим хурьгашадай нэгэн, хурьга түлжүүлгээр аймагай ба республикын чемпион А. Ф. Свистунова, багша А. Г. Бураева, врач Н. Д. Дашиева, кранай машинистка Н. Б. Аюшеева, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой оньһожоруулагдамал фермые даагша А. Г. Югова, Оёорой совхозой залуу һаалишан В. С. Гендунова, Торийн совхозой залуу хонишон Н. Б. Бадмаева, «Октябрьский» совхозой үнинэй хонишон, Эхэ-герой Х. Д. Митапова, энэ совхозой мал адуулагша Б. Д. Жанеэа,

ЗЭДЫН АЙМАГТА

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комсомол залуушуулые ударидагша М. Бадмажапова болон бусад олон түрүүшүүл тэдэнэй дунда байлсаба.

Слёт дээрэ Петропавловскын дунда һургуулиин һуралсалай таһагые даагша А. Н. Таракановская, Дээдэ-Үшөөтэйн сомсоведэй секретарь О. Д. Цыбикова, врач Р. П. Атутова, Торийн шубуунай фермын врач Г. Д. Хлебникова, Оёорой совхозой һаалишан В. И. Крюкова, Борьёогой совхозой профсоюзай хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ Г. П. Быборова болон бусад үгэ хэлэжэ, эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлдэ шэнэ амжалтануудые туйлажа, дэлхэй дээрэ эб найрамдалай бэхижэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсахые эхэнэрнүүдые уряалаа.

Слёдто хабаадагшадта Москвагай уран һайханай хүгжэмтэ эстрадын артистнар концерт харуулһан байна. Энээнэй һүүлээр ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадта бүтээгдэһэн эхэнэр хүнэй хубсаһанай выставкэ харуулагдаа.

Слёдой түгэсхэлдэ ажалай түрүүшүүлдэ үнэтэ бэлэгүүд, грамотанууд барюулагдаа.

ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАМАЛ ФЕРМЭДЭ

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай һаалиин фермэ аймаг соогоо оньһожоруулагдамал түрүүшын фермэ юм. Энэ фермын хүдэлмэриин дүй дүршэлые халан абахын тула аймагай бусад ажахынуудай мэргэжэлтэд, малшад ерэжэ харадаг, һонирходог байна.

Эндэхи һаалишад түрүүшээр 20—20 үнеэ аппарадаар һаажа эхилээд, хойшодоо үнеэдэйнгээ тоое нэмээ нэмээһээр, мүнөө тус тустаа 60—60 үнеэ һаадаг болохонь.

Эндэ залуу комсомол басагадай эжынэрэйнгээ ажалые даажа абаад, оньһон техникээр ажалладаг болоһониинь һайшаалтай. Фермын коллектив һү һаалгаар табан жэлэйнгээ түсэбые августын 7-до дүүргэһэн юм. Жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур үшөө 2.500 центнер һү худалдахын тула һаалишад оролдоно. Үнинэй һаалишад Л. Ф. Нагаева, Е. Брикова гэгшэд хубиингаа табан жэлые февраль—март һарануудта дүүргэһэн юм. Эдэнэй хойноһоо залуу һаалишад А. Летова, З. Югова, Н. Боровых, В. Корнева, Л. Гончарова гэгшэд хубиингаа табан жэлые дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ һэн. Мүнөө залуу һаалишад тус тустаа 60 үнеэ һаадаг болохо эрмэлзэлтэйгээр ажаллажа байна.

УХААЛАН ЗОХЁОГДОҺОН АГРЕГАТ

Торийн совхозой механизаторнууд ахамад инженер А. Матвеевэй хүтэлбэри доро уралан нарижуулга ба ухаалан зохёолгын һайшаалтай дурадхал оруулба. Хартаабха, куузику, брюквэ, свёкло гэхэ мэтые бутаргадаг, мүн ногоон зүйлнүүдые хэршэдэг «Волгарь-5» гэжэ машина намартаа хэрэглэгдээд, үбэлэй сагта «амаршадаг» байгаа. Теэд овощние томоор бутаргадаг байһан энэ техникые орооһо таряа бутаргадаг «КДМ-2» гэжэ машинатай холбожо, механизаторнууд нэгэ комплекс болгоһон байна.

Энээнэйнгээ ашаар һолоомо хэршээд, бутаргагдаһан таряанай, дабһа, мел болон бусад холисонуудтай хуурай тэжээл абадаг болоо. Шэнэ агрегадаар гаргаһан тэжээлэй шанар тон һайн, мал тэрэниие ехэ дуратайгаар эдинэ.

Иимээр түхеэрэгдэһэн шэнэ нүүдэл агрегадые механизатор Алексей Зайцев Наринай отделенидэ 7 хоног соо хүдэлгэжэ, тэндэхи бүхы отарануудые, һаалиин фермын малнуудые хуурай тэжээлээр хүсэд хангаа.

— Үшөө нэгэ иимэ агрегат мүнөө түхеэрэгдэжэ байна, — гэжэ нүхэр Матвеев хөөрэнэ. — Энэмнай Алцагай отделениин малнуудые хангахаар эльгээгдэхэ. Иигэжэ холынгоо малнуудые тэжээлээр хангажа, малшадай хүдэлмэриие хүнгэдхэхэ, тэжээлэй гээлтэ хоролтые зайсуулха байна.

Д. АЮШЕЕВ.

СССР-эй НЕФТЬ БОЛБОСОРУУЛГЫН БА НЕФТЕХИМИЧЕСКЭ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН министерство табан жэлэйнгээ түсэб дүүргээ

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, экономическа асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй захяа заабаринуудые бэелүүлэн, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, СССР-эй Нефть болбосоруулгын ба нефтехимическэ промышленностиин министерствын предприятинуудай, эмхинүүдэй коллективүүд промышленна продукци худалдаха ниитэ хэмжээгээр түсэбтэ юһэдэхи табан жэлдэ хараалагдаһан даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэбэ. Нефть болбосоруулха, дизельнэ тоһо, түлишэ мазут, минеральна үтэгжүүлгэнүүд, автомобилиин покрышка ба бусад түхэлэй хэдэ хэдэн продукци үйлэдбэрилхэ талаар түсэбтэ табан жэлэй һүүлшын жэлдэ хараалагдаһан үйлэдбэриин хэмжээндэ хүрэһэн байна.

1971—1975 онуудта продукци үйлэдбэрилгэ 1,5 дахинһаа үлүүгээр ехэдхэгдөө.

Гол шухала зүйлэй продукци үйлэдбэрилгэдэ тон шухала хубилалтанууд хэгдэһэн байна. Автомобилиин бензин үйлэдбэрилгын ниитэ хэмжээндэ октан ехэтэй бензинэй хубита 51-һээ 80 процент, сернистэ зүйлнүүдээр бага дизельнэ түлишэ үйлэдбэрилгэ 95 процент хүрэтэр ургэдхэгдөө. Бодото каучугые һайнаар һэлгэдэг синтетическэ каучугуудые үйлэдбэрилгэ нилээд дээшэлүүлэгдөө. Машина бүтээлгын технологи һайжаруулһанай, түхэл хэлбэриинь хубилгаһанай ашаар эдэнэй шанар һайжарһан байна.

Нефть болбосоруулгын ба нефтехимическэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд съездын урда тээхи мүрысөөндэ оролсожо, ажалай шэнэ амжалтануудаар КПСС-эй XXV съезд угтахые шармайн оролдожо байна.

СССР-эй ЦСУ.

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИ

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай ниитын эрдэм шэнжэлэлгын институдай, Буряадай багшанарай ба Зүүн-Сибириин технологическа институдуудай үүсхэлээр научна конференци һаяхан болобо. 1905—1907 онуудта Россида ородой түрүүшын революциин болоһоор 70 жэлэй ойдо энэ конференци зорюулагдаа.

Партиин үнинэй гэшүүд — Зүүн-Сибирьтэ совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэлдэ хабаадагшад, 1918 онһоо партиин гэшүүн Ф. М. Осодоева, К. И. Ивайловский, Широких-Полянская, Н. И. Мункоев болон бусад, партийна, совет хүдэлмэрилэгшэд, Улаан-Үдэ городой институдуудай, Буряадай филиалай эрдэмтэд энэ конференцидэ хабаадалсаба.

КПСС-эй обкомой наука ба һургуулинуудай таһагые даагша Л. Я. Похосоев хурьангы үгэ хэлэжэ, научна конференци нээбэ. 1905—1907 онуудта Россида болоһон ородой түрүүшын революциин түүхэтэ удха шанар тухайда түүхын эрдэмэй доктор, профессор Н. П. Егунов, Россидахи түрүүшын революцида большевик партиин аграрна программа гэһэн асуудалаар Зүүн-Сибириин технологическа институдай багша, түүхын эрдэмэй кандидат В. А. Воронов гэгшэд элидхэл хэһэн байна.

1905—1907 онуудта Буряад орондо болоһон революционно хүдэлөөн тухайда түүхын эрдэмэй доктор П. Т. Хаптаев (Буряадай филиал) элидхэл хээ. Ородой түрүүшын революциин эхи табиһан 1905 оной январиин 9-нэй шуһата воскресени тухай суурян Зүүн-Сибирьтэшье хүрэжэ ерэһэн байна. Социал-демократическа организацинуудай хүтэлбэри доро хүдэлмэришэдэй хүдэлөөн дэлгэрээ һэн. Красноярск, Эрхүү, Шэтэ, Верхнеудинск, Мысовая, Слюдянка станцинуудай хүдэлмэришэдэй дунда энэ хүдэлөөн дэлгэрээ.

1905 оной декабрь, 1906 оной январь һарануудта Шэтэ хото, Верхнеудинскһаа Манжуур, Сретенскэ хүрэтэр Забайкалиин түмэр харгы бүхы дээрээ стачечна комитедүүдэй гарта оробо. Буряад яһатанай түлөөлэгшэд 1905 оной революцида хабаадалсаа һэн. Буряад Ц. Ранжуров өөрынгөө яһатан сооһоо эгээн түрүүн Шэтэдэхи социал-демократическа организацида ороһон юм. Буряадай түрүүшын революционер Цыремпил Цыремпилович Ранжуров 1905 ондо Шэтэ хотодо революционно хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Ородой гайхамшаг революционернүүд И. В. Бабушкин, А. А. Костюшко-Валюжанич, В. К. Курнатовский Забайкалидахи революционно хүдэлөө ударидаһан, үнэн хэрэгэй илахын түлөө ами наһаяа үгэһэн юм. Эдэ бүгэдэн тухай эрдэмтын элидхэл дотор дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэбэ.

1905—1907 онуудай революциин үедэ Забайкалидахи большевик хэблэл тухай түүхын эрдэмэй кандидат, доцент Б-Ц. Дондоков элидхэл хэбэ. Ородой түрүүшын революциин жэлнүүдтэ уряанууд, хуудаһанууд олоор гаргагдадаг, тэдэнэй олониинь буряад хэлэн дээрэ оршуулагдажа, буряад зоной дунда тараагдадаг байһан юм. 1905 оной октябрь, ноябрь һарануудта РСДРП-гэй Шэтын комитет 44.500 хэһэг хуудаһа гаргажа, солдадууд, хүдэлмэришэд, таряашадай дунда тарааһан. 1905 оной декабриин 7-до партиин Шэтын комитедэй орган — «Забайкальский рабочий» газетэ гараһан, В. К. Курнатовский түрүүшын редактор байһан юм. Мүнөө энэ газетэ 70 жэлэйнгээ ой тэмдэглэжэ байна.

Россида 1905—1907 онуудта болоһон революци ба Ази түбиин хүдэлжэ эхилһэн тухайда профессор Е. М. Залкинд, 1905—1907 онуудта Россин заха хизааруудаар национально сүлөөрэлгын хүдэлөөн тухай Буряадай филиалай эрдэмтэ Ю. С. Ширапов, Россидахи түрүүшын революциин үедэ Буряадай уран зохёолой бии болоһон тухай хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат А. Б. Соктоев конференцидэ хабаадагшадта хөөрэжэ үгэбэ. Профессор Л. Е. Элиасов, Зүүн-Сибириин технологическа институдай багша Л. Т. Андреева, Буряадай филиалай хүдэлмэрилэгшэ О. В. Серова гэгшэд Сибириин арадай аман зохёолдо ородой түрүүшын революциие харуулһан тухай, шог ёгто поэзи тухай, Дээдэ-Үдын революционернүүд тухай элидхэлнүүдые хээ.

Д. ЖУГДУРОВА.

Аймагай түб Хурамхаан тосхоной «Огонек» гэжэ магазин-клубта ажалшадай дунда ном тарааха зорилготой үдэшэнүүд саг үргэлжэ үнгэргэгдэнэ. Һаяхана эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлдэ зорюулагдаһан иимэ үдэшэ олон зоной хабаадалгатайгаар болоһон байна. Тэрэниие үнгэргэлгэдэ аймагай библиотекые даагша В. Будаева, тэрэл библиотекын хүдэлмэрилэгшэ Т. Мальжигаева гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Татьяна Мальжигаева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТАТАРАЙ АССР. Набережные Челны хотодохи Камска автомобильна заводой барилга дээрэ үдэр хоног бүри шэнэ участогууд, цехүүд, лининүүд ашаглалгада үгтэнэ. Дизельнэ моторнуудай заводой нэгэ цех соо цилиндрнүүдэй блогууд бүтээн гаргагдажа эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: автомат линиие заһабарилан шалгагшад Н. Коннов, Виктор Кузьмин гэгшэд бүтээгдээд гараһан шэнэ продукци хинажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ҺУНГАГШАДАЙ ЗАХЯАНУУДЫНЬ ДҮҮРГЭГДЭНЭ

Арбаад жэлэй туршада сомоной Соведэй түрүүлэгшээр хүдэлнэб. Эдэ жэлнүүдтэ манай сомоной Совет хүн зоной ажаһуудал һайжаруулха, харьяата газар дээрэнь түбхинэһэн «Путь Ленина», «Знамя Ленина» колхозуудай экономико, соёл культура хүгжөөхэ талаар нилээд хүдэлмэри ябуулаа. Һуурин тосхон бүхэндэ Соёлой байшан, клуб, библиотекэ, фельдшерскэ пунктнууд, столово хүдэлнэ, айл бүхэндэ шахуу сэнхир экран яларна, радио оруулагданхай.

Энэ жэлдэ ороохото болон үбһэ ногооной муу бэшэ ургаса абтаа. Гүрэндэ таряа худалдаха дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудаа хоёр ажахынууд үлүүлэн дүүргээ. Ниитын малда хүсэд хүрэхэ бүдүүн, шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгдээ. «Знамя Ленина» колхозой һаалишад, мал адуулагшад гүрэндэ һү худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб эртэ намар дүүргээд, мүнөө жэлэйнгээ уялга бэелүүлхын хойноһоо тэмсэжэ байнад. Мал ажалай продукци абаха, бэлэдхэхэ табан жэлэй, түгэсхэхы жэлэй түсэбүүдые ажахынуудай малшад яһала һайнаар дүүргэжэ байна.

Игэжэ ниитын ажахые саашадань хүгжөөхэ, ажалша зоноймнай ажаһуудалые, соёл болбосоролые бүри һайжаруулха асуудалда манай сомоной Совет, тэрэнэй гүйсэдком гол анхаралаа хандуулдаг. Зондоо хүндэтэй үйлэдбэриин түрүүшүүл, хүтэлбэрилэгшэд, эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд бүхыдөө 25 хүн сомоной Соведэй депутадаар һунгагданхай. Тэдэнэр өөһэд өөһэдынгөө һунгуулиин округуудай хүн зоной дунда эмхидхэлэй болон политическэ горитой ажал ябуулдаг. Этигэл найдабаринь хүндэтэйгөөр харюулха гэһэн нэгэл эрмэлзэлгэтэйгээр ажаллана.

Һунгагшад Соведэй бүхы ажал ябуулгада сэгнэлтэ үгэхэдөө, захяа, һанамжануудай хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһые эгээн түрүүн анхаралдаа абадаг юм. Тиимэһээ һунгагшадай захяа, дурадхалнуудые саг соонь һайнаар дүүргэхэ гээшэ Соведэй, тэрэнэй гүйсэдкомой болон депутат бүхэнэй нангин болоно.

Үнгэрэгшэ һунгалтын урда тээхи суглаанууд дээрэ һунгагшадай зүгһөө ороһон захяа заабари, дурадхалнууд хамтадхан бүридхэгдэжэ, шэнээр һунгагдаһан сомоной Соведэй түрүүшын сессиин үзэмжэдэ табигдаһан, тусхай хэмжээн абтаһан юм. Зарим захяануудые сомоной Совет өөрынгөө хүсөөр дүүргэжэ шадахагүй байдаг. Тиихэдээ бидэнэр хамтын суглаан дээрэ һунгагшадтаа сэхэ руунь хэлэдэгбди. Совет, тэрэнэй гүйсэдкомой болон депутадуудай дүүргэжэ шадамаар 8 захяа бүридхэлдэ абтанхай. Жэшээнь, «Знамя Ленина» колхозой түб һууринда Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ баатараар унаһан нютагай хүбүүдтэ хүшөө бодхоохо, һууринай тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохо, Харгааһата тосхон руу ороһон харгы заһабарилха гэхэ мэтэ захилнууд бэелүүлэгдэнхэй. «Путь Ленина» колхоздо 50 һууритай хүүгэдэй саад-ясли ашаглалгада үгтөө. Тиигэжэ гэрэй эзэн эхэнэрнүүд хамтын хүдэлмэридэ һаадгүй жэлэй дүрбэн сагта хабаадаха аргатай болоо. Урдань тэжээл бэлэдхэлгын, таряа хуряалгын үдэрнүүдтэ саг зуурын тиимэ саад нээгдэдэг һэн.

Депутат бүхэн ямар нэгэн захяа бэелүүлхээр уялгалагданхай. Тэрэнь Соведтэ эли газарта үлгөөтэй байдаг. Эндэ ороһон хүн бүхэн һунгагшадай захяануудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые харадаг. Хушуун-Үзүүртэ ниитын баани, захиргаанай байшан барижа, мүнөө жэлдэ ашаглалгада тушааха гэһэн захяагай дүүргэлтые «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ, сомоной Соведэй депутат Н. Г. Цырендашиевта даалгагданхай. Эдэ хоёр барилганууд декабрь—январь һарануудта ашаглалгада тушаагдахаар болоо. Тиигэжэ тосхонойхид шлакблогоор баригдаһан ниитын баанитай болохонь. Тосхон бүхэндэ спортивна талмай бариха хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай.

Ажахын болон соёлой байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ саг үргэлжын комиссинуудай үүргэ жэл бүри дээшэлжэ байдаг. Хүдөө ажахын, культурна ажаһуудалай, социалис хуули сахилгын, финансово-бюджетнэ комиссинуудта бүхы депутадууд хабаададаг. Гадна тэдэндэ олон эдэбхитэд туһалдаг. Комисси бүхэн кварталай түсэбөөр ажалаа ябуулдаг. 5 хүнһөө бүридэһэн хүдөө ажахын комисси ажалаа һайнаар ябуулна. Тэрэнэй үүсхэл, оролдолгоор ниитын малай тоо толгой олошоруулха, мал ажалһаа абтадаг ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ асуудал һаяхан сесси дээрэ харагдаа.

Олохон һаалишад, хонишод, механизаторнууд табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй. Мүнөө арбадахи табан жэлэй тоосоогоор ажаллана. Энэ мүрысөөндэ «Знамя Ленина» колхозой ахалагша хонишод, сомоной Соведэй депутадууд Б. Б. Манибадаров, Ц. Э. Тугулдурова гэгшэд түрүүлжэ ябана. Бэрхэ хонишод хонидойнгоо тоо жэл бүри хоёр дахин олошоруулдаг, нооһо, мяха абаха уялгала үлүүлэн дүүргэдэг. Цыпилма Эрдынеевна ёһотойл һурган хүмүүжүүлэгшэ юм. Тэрэ В. Цыренбимбаевай отара шефтэ абанхай. Гурбан жэлэй туршада Валерий Цыренбимбаев бэрхэ хонишодой нэгэн болонхой.

«Знамя Ленина» колхозой ахамад зоотехник Ц.Д. И. Бадмацыреновай хүтэлбэрилдэг хүдөө ажахын комиссиин гэшүүд ниитын малай үбэлжэлгэдэ хэр бэлэдхэлтэй ороһые шалгажа үзэхэдөө, Зүүн-Хүндыдэ һууржаһан Э. В. Цыреновэй, Хохюуртын-Булагта түбхинэһэн Б. Д. Дашиевэй эхэ хонидой отаранууд байра байдалда горитой заһабари хэрэгтэй гэжэ элирүүлээ, 5 хүнһөө бүридэһэн барилгашадай звено эмхидхэгдэжэ, воскресник үнгэргэгдэжэ, 2—3 үдэрэй туршада эдэ дутагдалнууд усадхагдаа һэн. Тус воскресникүүдые сомоной Соведэй депутат, 5-дахи отделениие эрхилэгшэ Н. М. Геннов хүтэлбэрилөө.

Хоёр колхозуудай хэдэн мянган мал 40-өөд байрануудта үбэлжэжэ байна. Тэдэнь хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл зөөгдэжэ асаргданхай. Холын малшадые хангаха талаар яһала юумэн хэгдээ. Малшадта автолавка, автоклуб саг үргэлжэ ябажа байдаг.

Табан жэлэй, түгэсхэхы жэлэй түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэжэ, партиин XXV съездые ажалай бэлэг сэлэгтэйгээр угтахын түлөө эндэхи ажалшад тэмсэжэ байна.

Д. ДАМБАЕВ,
Мухар-Шэбэрэй аймагай Хушуун-Үзүүрэй сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

Советуудэй хүдэлмэри

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ПАРТИИН СЪЕЗДДЭ— БЭЛЭДХЭЛЭЙ ШУХАЛА ШАТА

БЕРЛИН. СЕПГ-гэй тоосоото һунгалтын кампани ГДР-тэхи бүхы хүн зоной политическэ болон ажалай ехэ эдэбхи дэбжэлтын эршэн байдалда эхилээ. Энэнь немец хүдэлмэришэд-таряашадай социалис гүрэнэй ажабайдалдахи, партиин IX съезддэ бэлэдхэлэй шухала шата болоно. Республикын 1,9 миллионһоо дээшэ коммунистнуудые нэгэдхэһэн 73400 эхин, районно, окружной партийна организацинууд хэһэн хүдэлмэриингөө дүнгүүдые согсолхо, ГДР-тэ хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулха шэнэ зорилгонуудые хараалха байха. Германиин социалис нэгэдэмэл парти бүхы общественн шалгармал хүтэлбэрилхы, эмхидхэлшэ, ГДР-эй бүхы арад зоной гүн ехэ этигэл ба дэмжэлгэдэ хүртэдэг хүсэн болоод, съезддээ ошожо ябана. VII съездһээ хойшо 24 мянга гаран хүн, тэдэнэй 78 процентнь хүдэлмэришэд, СЕПГ-гэй зэргэдэ ороо гэжэ хэлэхэдэ, яһала ойлгосотой болохо.

ПОЛЬШЫН ГОРНЯГУУДАЙ ҺАЙНДЭР

ВАРШАВА. Польшын ашагта малтамалнуудай промышленностиин олон мянган хүдэлмэришэд Горнягуудай үдэрые тэмдэглэжэ байна. Энэ һайндэрөө «Барбурку» гэжэ эндэ нэрлэдэг юм. 1975 он үшөө дүүрээдүй, тиигэбэшье шахтернууд шэн габшагайгаар ажаллаа гэжэ хэлэхэдэ болохо. Табан жэлэй туршада тус орон 786 миллион тонно гэхэ гү, али түсэбһөө 6 миллион тонноор ехэ шулуу нүүрһэ малтажа абаһан байна.

Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл парти болон правительство горнягуудые али бүхы анхаралаар хүреэлнэ. Эндэхи шахтанууд шэнэ техникээр зэбсэлэгдэнхэй, газар дорохи бүхы хүдэлмэриин 93 процентнь оньһожоруулагданхай, автомадаар хангагданхай. 1971—1975 онуудта горнягуудай 60 мянган бүлэ шэнэ гэрнүүдтэ орожо, толлоо.

ЧССР-ЭЙ ТРАКТОР БҮТЭЭГШЭДЭЙ АМЖАЛТАНУУД

ПРАГА. Брно хотодохи «ЗКЛ» гэжэ тракторна завод «Зетор-Кристалл» гэжэ шэнэ түхэлэй, мөөртэ трактор олоор бүтээн гаргаба. Энээнэй һүүлшын модель — СССР-эй ба ПНР-эй конструкторнуудай түгэлдэр хани барисаанай үрэ болоно.

Шэнэ тракторта 120 моринной хүсэтэй двигатель табигдажа, ябаха оньһон түхеэрэлгэнүүдынь бүри һайн болгогдоод, онсо түбэгтэй газарнуудта, хадын ташалангуудта хүдөө ажахын хүдэлмэри хэхэдэ тааруу зохид болонхой. Брногой завод удаадахи табан жэлдэ 120—150 моринной хүсэтэй, нэгэ янзын түхеэрэлгэнүүдтэй хүндэ тракторнуудые олоор гаргажа эхилхэ юм.

БАЙРЫН ГЭРНҮҮДЫЕ БАРИХА 15 ЖЭЛЭЙ ПРОГРАММА

БУДАПЕШТ. 2500 байратай ажаһуудалай шэнэ райониие ашаглалгада оруулха баярай ёһолол Кечкемет хотодо болоо. Эдэ үдэрнүүдтэ хотын 10 мянга шахуу хүн зон шэнэ байрануудаа толложо байна. Мүнөө сагай болбосон түхэлтэй байраар ажалшадые хангаха асуудал Арадай засагта Венгридэ амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ байна. 1975 оной дүүрэтэр нэгэ миллион байра бариха 15 жэлэй түсэб программа 1960 ондо баталагдаһан аад, болзорһоо урид дүүргэгдээ. Венгриин гурбадахи хүн бүхэн энэ хугасаа соо шэнэ байрада нүүжэ оронхой.

АВТОМОБИЛЬ БҮТЭЭЛГЫН ШЭНЭ ЗҮЙЛНҮҮД

ПРАГА. Дэлхэй дээрэ суурхаһан Копришвница хотодохи «Татра» гэжэ предприяти «Татра-815» түхэлэй ашаанай шэнэ автомобиль гаргахаар бэлдэнэ. Энэ автомобиль олон ондоо түхэлтэйгөөр бүтээгдэхэ юм. Урдань бүтээн гаргагдадаг машинануудта орходоо, тэрэнэй двигатель хүсэтэй байха, автомат жолоодолгын шэнэ түхеэрэлгэтэй, жолоошоной һууха кабина таатай зохид болгогдохо. Элдэб уларилтай газарта энэ машина туршалга гараһан байна.

1905 ОНДО ЗОРЮУЛАГДАНА

УЛААН-БААТАР. МНР-эй хэлхеэ холбооной министерствын гаргаһан 60 мүнгэнэй почтын шэнэ марка ородой түрүүшын революциин 70 жэлэй ойдо зорюулагдана.

Энэ жэлэй дүүрэтэр филателистнүүд монгол үшөө хоёр марка суглуулбаридаа нэмээхэ. Энэ маркануд Олимпиин болохоёо байгаа наадануудта, национальна уран зурагай искусствада зорюулагдана.

(ТАСС).

КУБА. «Харуко» гэжэ газарта оршодог «Карибе» гэжэ хэлхеэ холбооной станци Москва Гавана хоёрой хоорондо саг үргэлжын найдамтай телевизионно холбоо байгуулаа. «Интерспутник» гэжэ системын ёһоор хүдэлдэг энэ станци шанартай дамжуулгануудые харуулхаһаа гадна, телефоноор уласхоорондын хөөрэлдөө хэхэ арга олгоно. «Карибе» станци совет мэргэжэлтэдэй туһаламжаар тодхогдоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Карибе» станци.

ТАСС-ай фотохронико.

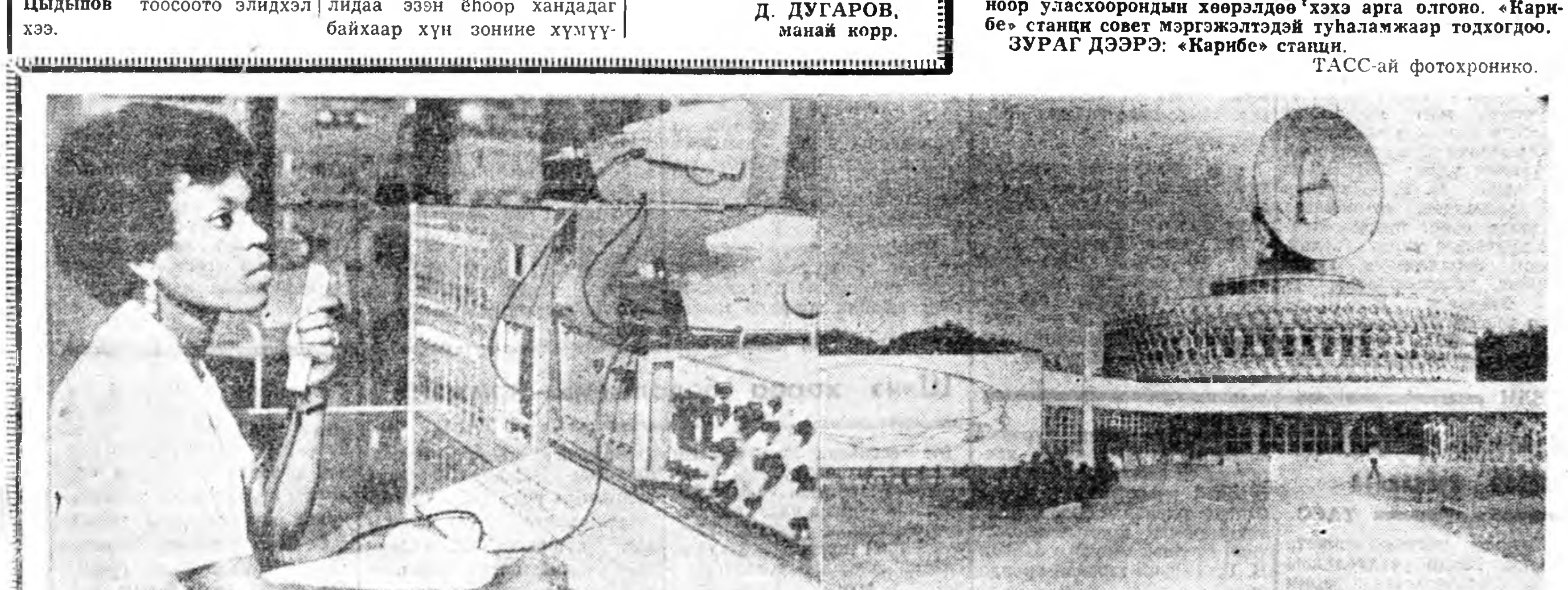

РОССИН АВТОНОМИТО ОБЛАСТЬНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

БАМ-ай БАРИЛГАШАДАЙ АДРЕСААР

Биробиджан хотын нэгэ за...а Байгал-Амарай түмэр за... барилгада хэрэглэгдэхэ ...омашинануудые заһабарил... заводой барилга эхилбэ. ...оо үеын техникээр. бүтээ...эхэтэй түхеэрэлгэнүүдээр ...гагдаха тус предприятида ... бүри хүсэ ехэтэй хэдэн ...аад автомашина заһаба...гдаха юм. Заводто дүтэхэ... хүдэлмэришэд болон мэргэ...шэдэй тосхон бодхоогдохо ...на.

...врейн автономито область ...-тай нягта холбоо бари...ай болонхой. Тус областьд... хабсаргагдамал гэрнүүд, ...кформаторнууд, арадай ... хэрэглэлэй эд бараан. ... ажахын эдеэ хоол ... үе сагай ехэ барилгада ...эгдэнэ. Эндэхи Тепло...ко заводой коллектив эр...шанартай цемент гарга... магистралиин барилгада ...энэ. Байгал-Амарай түмэр ... барилгашадай захилые ...тиин ажалшад түргөөр, һайн шанартайгаар бүтээхые оролдоно.

М. ХАНУХ,
ТАСС-ай корр.
Еврейн автономито область.

ХАКАСИИН ДАЛИНУУД

Абаканай авиапредприятиин коллектив арадай ажахын ашаа болон хүн зониие зөөхэ табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Эндэхи аэропортые шэнэдхэн заһабарилһанай ашаар ИЛ-18. ТУ-154 түхэлэй самолёдууд буудаг болонхой. Байгша ондо Абаканһаа Москва, Сочидо, бусад городуудта ниидэхэ шэнэ рейсүүд нээгдэһэн юм. Тэрэнэй ашаар Абаканай аэропортһоо хүн зониие, ашаа шэрэлгэ урданайхиһаа холо ехэ болоһон байна. Абаканай аэропорт баригдажа байһан Саянай үйлэдбэриин ехэ комплексын агаарай «үүдэн» болонхой.

В. ЯРОСЛАВЦЕВ,
ТАСС-ай корр.
Хакассай автономито область.

ТАЙГЫН ХЭШЭГ

Телецк шадарай тайгаһаа Бия, Лебедь мүрэнүүдээр жэл бүри 1 миллион шахуу кубометр модон урадхуулагдадаг байна. Тиихэдэ эндэхи ой тайга ан гүрөөлөөр угаа баян юм. Эндэ хэрмэн, булган, норко элбэг. Жэмэс, тиихэдэ эм домдо ородог ургамалнуудые, һамар суглуулна.

Тус предприятиин хүдэлмэришэд холын ой тайга соо һайн баазануудые түхеэрээ. Тэндэнь һамар, ангай арһа, жэмэс хадагалха складууд, байрын гэрнүүд баригданхай. Эндэхи хүдэлмэришэдэй мэдэлдэ вертолёдууд үгтэнхэй. Олзоборилогшодто почто, агнуурин хэрэгсэлнүүд, эдеэ хоолой зүйлнүүдые вертолёдоор асараад, тэдэнэй суглуулһан тайгын хэшэг абаашадаг.

А. ДЕМЧЕНКО,
ТАСС-ай корр.
Хадата-Алтайн автономито область

...ХОРИН ЗУРГААН ЖЭЛЭЙ ТУРШАДА

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

Борис Балданович Янда... 1949 ондо Сэлэнгын ...магай Юрөө тосхондохи ...дөө ажахын һургуули ...үргээд, түрэл нютагтаа ...сажа ерэһэн юм. Тэрэ сагһаа Тоорын ветеринарна ...стогта фельдшерээр та...тгаряагүй хүдэлнэ. Энэ ...гасаа соо һайнаар хүдэл..., нютаг нугадаа хүндэтэй ...лонхой.

Бага балшар наһандаа эхэ ...эгэһээ таһаржа, ажалай ...а эртэ таняа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ ... эхилжэ, Борис Янданов ...онт мордоо бэлэй. 1-дэхи ...раинска фронтдо алба хэ... Польшые, Чехословакые, Германиие сүлөөлэлгэ... хабаадалсаа. Берлин хото сүлөөлхын түлөө үсэд шанга байлдаанда хабаадалсаһан. Дайнай үедэ сэрэгшэ Янданов «Шэн зоригой түлөө» гэһэн хоёр, мүн бэшэшье олон медальнуудаар шагнагдаһан юм.

Борис Балданович 1946 ондо партиин гэшүүн болоо. Энэ үндэр нэрэ зэргээ ходо додоо дээрэ үргэжэ ябадаг заншалтай. Тэрэ һүүлэй 15 жэлэй туршада Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Шулуутын отделениин партийна эхин организациие хүтэлбэрилнэ. Отделениин ажалшадай гүрэндэ ороохо, һү, нооһо худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэлгэдэ коммунистнуудай оруулһан хубита тон ехэ.

Б. Янданов 60 наһандаа дүтэлбэшье, хүнгэн сарюун зандаа. Дайнай, ажалай ветеран амгалан сагай үедэ олон шагнал, медальнуудта хүртэһэн. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярай медаль, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ «Шэн габьяа, эрэлхэг зориг харуулһанай түлөө» гэһэн тэмдэг тэрэнэй үбсүүе шэмэглэнэ.

1971 ондо Б. Янданов аймагай ветеринарна участогуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсожо, «Аймагай ветеринарна эрхим хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн дипломдо хүртэһэн юм.

И. ФЕДОРОВ.
Түнхэнэй аймаг.

ОЛОНИИТЭДЭ ТҮШЭГЛЭН, АЖАЛАА ШАНГАДХАХА

Һаяхан Нарһата тосхондо байгаали хамгаалха аймагай бүлгэмэй табадахи конференци үнгэргэгдэбэ. Тус бүлгэмэй эхин организацинуудай түлөөлэгшэд, ажахын болон ниитын эмхинүүдэй эдэбхитэд суглараһан байна.

Байгаали хамгаалгын аймагай бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо К. Д. Цыдыпов тоосоото элидхэл хээ.

Элдэб түрэлэй загаһадаар баян олон тоото нуур сөөрэмүүдтэй, гол горходтой, зэрлиг ангуудаар, ургамалнуудаар элбэг үргэн нэмжээ ой хүбшэнүүдтэй Яруунын байгаалиие хамгаалха гээшэ хойшолуулашагүй зорилго болонхой. Гансашье мүнөөнэй бэшэ, мүн ерээдүйн үетэнэй аша туһада байгаалияа аршалан хамгаалха, байгаалидаа эзэн ёһоор хандадаг байхаар хүн зониие хүмүүжүүлхэ гээшэ мүнөөнэй үе сагай тон харюусалгатай хэрэг мүн гэжэ конференцидэ хабаадагшад тэмдэглээ. Энэ шухала хүдэлмэреэ улам шангадхаха зорилгонуудые хараалба.

Һүүлээрнь энэ асуудалаар тусхай тогтоол абтажа, аймагай бүлгэмэй президиум, правлени шэнээр һунгагдаба.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

...ҮРШЭЛТЭЙ НАЙМААЛАГША

...ори тосхоной эдеэ хоо... 11-дэхи магазинда оро...со, прилавкын саана са... халаад үмдэһэн, дунда ... бэетэй, наһажаалшье ..., хүнгэн сарюунаар ал...ан, худалдан абагшадта ... налгайгаар хандажа, ... хоолой зүйлнүүдые ду...ажа байһан эхэнэрые ...ат. «Энэ хэн бэ?» гэжэ ...юхоболтнай, Цындема ...олаевна Туманова гэжэ ...а ойлгуулха.

Цындема Николаевна энэ магазинда арбаад жэл хүдэлнэ. Наймаалагшын ехэ дүршэл шадабаритай болоо. Энэ нүхэр худалдан абагшадтаа хододоо урин дулаанаар хандадаг. Тиимэһээ энэ магазинда орохо дуратайшуул олон байдаг. Арад зоной үргэн хэрэглэлэй эдеэ хоолой зүйлнүүд тэрэ магазинда дуталдаа гэжэ байхагүй. Юуб гэхэдэ, дуталдаһан эдеэ хоолой зүйлнүүдые Цындема Николаевна саг болзор соонь захил хэжэ асаруулдаг заншалтай. Эдэ бүгэдын ашаар квартал, жэл бүриингөө эд бараанай эрьесын түсэб ходо дүүргэжэ байдаг юм.

Партиин XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын тула дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсожо, Ц. Н. Туманова шэнэ социалис уялга абаад, тэрэнээ дүүргэхын тула шармайн оролдожо байна.

Ц. ТОКТОХОЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Хорин аймаг.

«ОШОНҺОО ДУЛЭН БАДАРАГ ЛЭ!»

Декабристнуудта зорюулагдаhан үдэшэ

Улаан-Үдын түбэй библиотекэдэ декабристнуудай будалhанай болоhоор 150 жэлэй ойдо зорюулагдаhан үдэшэ боложо үнгэрөө. Хүн зониие номоор хангалгын таhагай худэлмэрилэгшэдэй үүсхэлээр энэ хэмжээ ябуулга эмхидхэгдэhэн байна.

«Баатарнуудта ухэл байхагүй, баатаршалгань хэзээдэшье мартагдахагүй» гэhэн гаршаг доро декабристнуудай тухай зорюулагдаhан номой выставкэ олоной анхаралда табигдаhан. «Эрхэ сүлөөгэй дайшагшад», «Өөрhэдынгөө хүби заяагаар омогорхоорди», «Эрхэ сүлөө дуудаhан үгэнүүд» гэhэн гаршагууд доро декабристнуудай сүлэгдэхэеэ урда тээхи Сибириин ажабайдал тухай, тэдэнэй hамгад тухай, мүн лэ совет үеын уран зохёолшодой декабристнуудай ажабайдал тухай бэшэhэн номууд оролсоо.

Ханада үлгөөтэй карта дээрэ декабристнуудай байрлаhан нютагууд тэмдэглэгдэнхэй. Саазалуулагдаhан табан декабристын, мүн бэшэшье декабристнуудай портрет харагдана. Диапроектор тэдэнэй ажабайдалай намтарhан үйлэнүүдые харуулна.

Уншалгын зал соо Улаан-Үдын лесотехникумэй, педучилищиин студентнэр, hургагшад олоороо суглараа. Ю. Шапоринной «Декабристнууд» гэhэн оперын хүгжэмэй зэдэлхэдэ, гэрэл унтараа. Орондонь шубуун дэнгүүд носоно, ойро тойронхи нүхэмхэр гэрэлтүүлнэ. Иимэ оршон байдалда ородой агууехэ поэт А. С. Пушкинай «Чаадаевта» гэhэн шүлэг хангинаба.

Библиотекын совеэдэй гэшүүд, Зүүн Сибириин соёлой институдай студентнэр түрүүшын революционно сэдэлэй Россида бии болоhон тухай, Сенадай талмай дээрэ бунаhан тухай харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдэй дэлгээ, hонирхолтой гоёор хөөрэжэ, декабристнуудай өөhэдынь зохёоhон шүлэгүүдые уран гоёор уншана.

Саазалуулагдаhан табан декабристын намтар, ажал ябуулга тухай хөөрэhэн номууд сугларагшадта дурадхагдаба. Жэшээлхэдэ, Москвагай «Просвещение» хэблэлээр гараhан Медведскаягай «Павел Иванович Пестель», Ивановагай «Пестель» гэhэн номууд. Куклинай «Рылеев», И. Слобожанай «С. И. Муравьев-Апостол», Василенкын «Бестужев-Рюмин» гэhэн номуудай удха тобшохоноор хөөрэгдэhэн байна.

Библиотекын совеэдэй эдэбхитэд Д. Бадлуев, Д. Бандеев, Е. Евдокимова, Е. Терентьева, А. Попова гэгшэд уран гоёор шүлэгүүдые уншаа.

Түүхын hургаалта хэшээл
Түмэн арадые нойрhоо hэрюулээ,
«Ошонhоо дулэн бадараг лэ!» — гэжэ
Олон жэлнүүдтэ зэдэлhэн лэ...—

гэhэн шүлэгөөр үдэшэ түгэсхэгдэжэ, нэрьемэ альга ташалгаан болобо.

— Энэ үдэшэдэ зорюулагдаhан элидхэлэй, хөөрэлдөөнэй материал бэлдэжэ, хотын бэшэ библиотекэнүүдтэ тараагаабди,— гэжэ хүн зониие номоор хангалгын таhагые даагша А. Петухова хөөрэнэ.

Г. БАЗАРЖАПОВА.

„ДОХЁОГОЙ ГАЛНУУДЫЕ НОСООГЫТ!"

Харгы замай аюулгүйе сахиха хэрэгтэй ехэ удха шанартай байhан тухай хэндэшье мэдээжэ.

Ямар нэгэн автомашинада гү, али трамвай, мотоциклда дайруулаад, хүнэй ехээр гэмэлтэхэдэ, наhа барахада, ямар гашуудалтай, гомдолтойшье байдаг гээшэб?! Үйлсын хуули, гүримые мэдэхэгүй үхибүүнэй тиимэ аюулда орохоор, бүришье гашуудамаар ха юм.

Түрэлхидынь, багшанарынь, дүтынхидынь «ха алдажа, удаан удаан гэншэхэ, халагдаха. Иимэ аюул усалай болоод, гэhэн үнгэрhөөр байхада, хойноhон үгэнүүд гарадаг: «Үйлсэ хүндэлэн гүйжэ гарангүй, нэгэ бага хүлеэхээ яагаа? Гэртээ hууhаа haaнь, дээрэ байгаа. Түрэлхидынь хаанаб? Һургуулидаа юундэ hургадаггүй юм? Харгы замай дүримые заадаггүй юм гү?»

Теэд бидэнэр тиимэ аймшагтай аюул усалай үнгэрhэн хойно иимэ үгэнүүдые хэлэхэеэ hанадагбди.

Үйлсын аюулгүйе сахиха, үхибүүдэй ами наhа хамгаалха хэрэг — хүн бүхэнэй нангин уялга.

Һургуулида үхибүүд эрдэм номдо hурана, тэндэ хүмүүжэнэ. Тиимэhээ hургуулинуудта автоинспекциин хүдэлмэрилэгшэдэй туhаламжаар тусхай хэшээлнүүдые үнгэргэжэ байгаа haa, тон hайн hэн.

Мүнөө үемнай — автомобиль, мотоциклай ехэ элбэгжэhэн үе. Улаан-Үдэ хотын ямаршье үйлсэ, гудамжада автомашинанууд олон. Илангаяа hүүлэй үедэ үмсын автомашинанууд олоор гүйлдэнэ. Техникын иимэ ехэ сагта харгы замай, үйлсэ, гудамжын дүрим, хуулиие мэдэхэ, үхибүүдтэ тэдээниие зааха гээшэ ехэ удха шанартай болоно бшуу.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Улаан-Үдэ хотын hургуулинуудта эдир автоинспекторнүүдэй отрядуудые эмхидхэдэг hайн заншал бии болоо.

Мүн иимэ отрядууд клубууд, Соёлой ордонгууд, кинотеатрнууд, хүүгэдэй зургаануудай дэргэдэ бии болгогдоно.

Эдир инспекторнүүдэй отрядуудай гэшүүд өөhэдынгөө hургуулинуудта гудамжын аюулгүйе сахилгын булангуудые эмхидхэнэ, хүнүүдэй үйлсөөр ябаха, хүндэлэн гараха тухай дүримүүдые багашуулда ойлгуулжа үгэнэ, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Тусхай авто-талмайнууд дээрэ хүүгэд сугларжа, харгы хүндэлэн гараха, светофорой ямар галтай байхада ябаха, зогсохо тухай хөөрэлдөө шагнана, бодото дээрэнь хаража абана.

Һаяшаг «Орленок» пионерлагерьта эдир инспекторнүүдэй бүхэсоюзна слёт боложо үнгэрбэ. Энэ слёдто манай республикын арбан түлөөлэгшэд ошоо. Слёдто хабаадагшад үйлсын аюулгүйе сахиха талаар дүй дүршэлөө хубаалдаhан, өөhэдтөө туhатай нилээд олон юумэ хаража абаhан байна.

Тэрэ слёдто хабаадаhан Саша Беляев (Улаан-Үдын 41-дэхи hургуулиин hурагша), Люда Варфоломеева (Улаан-Үдын 51-дэхи hургуулиин hурагша) гэгшэдые бидэнэр үхибүүдтэй уулзуулжа, слёт тухай хөөрэхыень гуйhан байнабди.

Саша Беляев:

— Манай уужам дэлгэр Эхэ ороной дала гаран областъ, республикануудай түлөөлэгшэд энэ слёдто ерээ. Бидэнэй ерэмсээр, дружинанууд болгожо хубаагаа hэн. Би өөрөө Алтайн хизаарай, Молдавиин, Карелиин, Башкирай, Саратовай эдир инспекторнүүдтэй суг нэгэ дружинада байгааб.

Слёт дүрбэн үдэрэй туршада болоо. Түрүүшын үдэр ехэл гоё байгаа. Слёдые нээлгын жабхаланта саг тулан ерэжэ, тусхай хубсаhа үмдэhэн бидэнэр стадион дээрэ жагсан зогсообди. Москва хотын, Краснодарай хизаарай гүрэнэй автоинспекциин түлөөлэгшэд бидэниие амаршалаа.

Гинhээр байтарнай ГАИ-ын вертолёт стадион дээрэмнай ниидэн ерэбэ. Тэрэ вертолёдоор следой туг асаргадаа. Тэрэ тугай үргэгдэhэнэй hүүлээр автомашинануудай ёhотой парад болоо. Элдэб түхэлэй машинанууд бидэнэй хажуугаар гүйлдэн гараа.

Слёдой хоёрдохи үдэр бидэнэр автогородогто ошообди. Үйлсэ гудамжаар ябаха гуримуудые, харгын тэмдэгүүдые, дохёо, сигналнуудые, гудамжа хүндэлэн яажа гарахые, светофорнуудай галнуудые хэр мэдэхэ байhанаа шалгалсаабди, хоорондоо мүрысөөбди. Тэрэнэй hүүлээр велоэстафетэ үнгэргэгдөө. Энэ мүрысөөндэ Воронежой областиин эдиршүүл илажа гараа.

Люда Варфоломеева:

— «Огонек» гэжэ лагерьта дүрбэн үдэрэй туршада үнгэрhэн наадан ехэ hонирхолтой байгаа. Эдир инспекторнүүдэй оролдолго, хүсөөр ёhотойл автогородок бүтээгдээ. Тэндэ харгы замай бүхы тэмдэгүүд, гарасанууд табяатай байгаа бшуу.

Үхибүүдтэ талонууд үгтэдэг байгаа. Тэрэнээ хармаан соогоо ходо абаад ябадаг байгаабди. Хэн нэгэнэй буруу газараар харгы хүндэлэн гараа haaнь гү, али тэмдэгүүдые обёоронгүй үнгэрөө haaнь, тэрэ талон дээрэнь тэмдэг табигдадаг байгаа.

Һүүлэй hүүлдэ нааданай дүнгүүд гаргагдаа. Тэдэнэй дүнгөөр долоодохи отряд илажа гараhан байба. Тэрэ отрядта манай Саша Беляев оронхой hэн.

«Светофорнуудые носоогты!» гэhэн нааданда хабаадагшадые hүүлдэнь Новороссийск хотодо абаашаа.

...Иимэ слёдууд ходо үнгэгдэжэ байха юм. Иигэжэ эдир үетэниие харгы замай аюулгүйе сахиха хэрэгтэ hургаха гээшэ тон ехэ удха шанартай байна бшуу. Тиимэhээ эдир инспекторнүүдые хаа хаанагүй олоор эмхидхэжэ, үйлсын аюулгүйе сахиха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулхые уряалнабди.

Г. МОРГУНОВА,
республикын гүрэнэй автоинспекциин хүдэлмэрилэгшэ.

ДАЙШАЛХЫ ГАЗАРНУУДААР АЯНШАЛБА

Үнгэрэгшэ hарын 18-haa декабриин 7 болотор республикымнай 300 гаран хүн Эхэ оронойгоо томо городуудаар аяншалжа, түүхэтэ газарнуудтайнь танилсажа ерэбэбди. Аяншалгамнай манай Улаан-Үдэ хотоhоо эхилээ.

Эндэhээ Новосибирск, Киев, Херсон, Севастополь, Волгоград гэhэн герой-городуудаар ябажа, түүхын дурасхаалта газарнуудые хужарлан хараhан, үзэhэн байнабди. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ манай Совет Армиин гаргаhан гайхамшаг баатаршалгада зорюулагдажа табигдаhан хүшөө, памятнигууд, музей болон дайшалхы газарнуудтай танилсаабди.

Хорёод хоногой туршада хото городуудай ургалта хүгжэлтэтэй танилсаад бусаабди.

Д. БАДМАЕВ.

Зэдын аймаг.

ҮНШАГТЫ, hонирхохол байхат

ЭРТЭ УРДА САГАИ УЛАРИЛ ШЭНЖЭЛГЭ ТУҺАЛБА

ПОЛОВЕЦУУДТА Игорь тайжын хэдыдэ добтолhон hара үдэрыень хэрбээ түүхэшэдэй элирүүлжэ шадаагүй гээшэ haaнь, энэ зорилго шиидхэхэдэ, ботанигууд туhалhан байна. «Игориин полк тухай домог» гэжэ зохёол соогоо авторайнь дурсаhан наранай хиртэлгэ 1.185 ондо болоhон байгаа ха гээд эдэнэр элирхэйлэн тодоруулаа.

Эртэ урда сагтахи ородой хото городуудые малтаха үедөө археологуудай гаргаhан модоной тайрадаhанай үе хээгээр эрдэмтэд энэ hара үдэрые «уншаhан» байха юм. Жэл соо модоной нэмэжэ ургаhан сахаригуудые шэнжэлхэдээ, наранай хиртэлгын үедэ модоной ургалта бага зэргэ тогтоhон байна гэжэ эдэнэр тэмдэглэнэ. Хурса элшэтэй шэнэ мүшэдэй гэрэл тулагай ехэдхэдэ, hолирой олоороо унахада, наран дээрэхи толбонуудай олошорходо, модоной ургалта халта тогтодог байха юм.

СССР-эй Науканuудай академиин Москва болон Ленинградай археологиин институдай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта ботанигууд Новгородто, Смоленскдэ, Вологодско хэгдэhэн малталгада хабаадаhан байна. 770 ондо хабаатай эгээл эртэ урдын модон Псков хотын урда сагай hууридахи газарай гүн дундаhаа гаргагдаа. Мачтан томо нарhан, хасуури модоор хэрэм бодхоогдоhон, hүмэнүүд урса гэрнүүд баригдаhан байха юм. Айхабтар ехэ сагай үнгэрhэнhөө боложо, хүушаржа hалашаhан мододые шэнжэлхэдэ, үгаа hонирхолтой байна. Эдэ бүгэдэ байгаалиин hонин түүхэ-бэшэг болоно бшуу.

Олон зуун жэлэй урда тээ отологдоhон мантан томо модод эрдэм наукада ямар hонин юумэ түхөөнэб? Гин гасуур, үер, hалхи шоройгоор шэдэлhэн шуурган ба айхабтар ехэ хүйтэнэй эртэ урда сагта Зүүн Европын нютагуудаар болодог байhыень эдэ модод элирхэйлэн гэршэлнэ. Эдэ мэдээсэлнүүд hүүлэй 1.200 жэл соо ургамалнуудай, ой мододой ямараар хубилhые, ямар шэнжэтэй байhые багсаамжалан харуулха арга олгоно. Энээнэй туhаламжаар эрдэмтэд дэлхэй дээрэ сагай уларилай хубилалгын тодо зураглал hэргээн баримталhан байна.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ХАСУУРИНУУД ОЙ МОДЫЕ ХАМГААЛДАГ

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ерэхэдэ, хасууриин сагдуул модод ехээр тайрагдана гэжэ hанаата болохо ушар үзэгдэдэг гээшэ. Теэд пара папагархан, дабирхайн үнэрөөр анхилhан сагдуул хасуури модоор шэмэглэhэн ёлкогүйгөөр манай hайндэрэй үнгэрхэгүй байhаниинь элитэ. Эгээл иимэhээ оронoймнай олон миллион модошон тусхай талмайнууд дээгүүр хасуури модо hуулган тарина.

Россин, Украинын, Белоруссиин, Казахстанай, Молдавиин ба Прибалтикын республикын хэдэн мянгаад гектар дээрэ хасуури модод hуулгагданхад. Ерэхэ табан жэлдэ шэнэ ехэ захил хэгдэхэ: шэнэ жэлэй ёлко болгогдохын тула 60 миллион шахуу модон hуулгагдаха байна. Тиихэдэнь гоё hайхан хасуури модо яажа олохтой гээшэб гэhэн асуудал хүн зоной hанаань зобоохоёо болихо.

— Энэмнай ойрын ерээдүйдэ болоно, харин мүнөө ямар гээшэб?

— Шэнэ жэлдэ, 1976 ондо манай ажахынууд тусхай талмайнууд дээрэ ёлкын 2 миллион бишыхан хасуури тариhан байна, — гэжэ РСФСР-эй Ойн ажахын министерствын мододые hэргээн тариха гол управлениин начальнигай орлогшо В. Г. Грибечев мэдээсэбэ. Республика доторнай 3,7 миллион ёлкын модон хэрэгтэй болохо. Тиимэhээ hайндэрэй ёлкын модо ойhоо сабшажа абаха болоно гүбди? Энээнэй тула үгэн нэлэнхы ой соогуур арша сэбэрые сахижа, нэгэ газарта дан олоороо бөөгнэрэн ургаhан мододые шэнгэдүүлхын тула сабшажа абаха байнабди.

Москва хотодо эгээл олон ёлко хэрэгтэй — 600—700 мянган. Эдэнэй 360 мянга тухайн тусхай талмайнууд дээрэhээ абтаха. Москва шадарай модошод сагдуул хасууринуудые тарижа ургуулха үүсхэл гаргаа hэн. Энэмнай шухала, ашаүрэ ехэтэй хэрэг лэ. Хасууриин тарижа ургуулагдаhан гектар талмай 1,5—2 мянган түхэригэй ашаг олзо үгэхэ юм. Гол шухала юумэниинь юуб гэхэдэ, шэнэ жэлэй ёлко шэмэглэхын тула хүн бүхэн дуран зоргоороо модо отолхоёо болихо бшуу.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

Телефон, телеграф, радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Кубын Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Революционно правительствын Премьер-Министр Ф. Кастрын Кубын Компартиин 1 съездэ хабаадажа байhан КПСС-эй делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Сусловтай Гаванада уулзаhан тухайнь Кубын ба бусад социалис оронуудай хэблэл мэдээсэнэ.

Л. И. Брежневэй, Ф. Кастрын 1974 ондо Гаванада гар табиhан Совет-Кубын декларациин үндэhөөр Советскэ Союзай, Кубын хоорондохи али бүхы харилсаанай, аха дүү ёhоной хани барисаанай амжалтатайгаар хүгжэhөөрнь сэдьхэлээ ханажа байhан тухайдаа эдэнэр мэдүүлбэ гээд тэмдэглэгдэнэ. Хөөрэлдөөнэй үедэ М. А. Суслов КПСС-эй XXV съездэдэ совет арадай ямараар бэлдэжэ байhан тухайнь, совет коммунистнуудай, совет арадай шиидхэжэ байhан зорилгонууд тухай Ф. Кастрада хөөрэhэн байна гээд газетэнүүд бэшэнэ.

Кубын Компартиин I съездын хүдэлмэри тухай газетэнүүд бэшэхэдээ, партиин шэнэ Уставай программа үндэhэ hууриие, мүн социалис Кубын шэнэ Конституциин проект hайшааhан тоосоонуудые, ороной политико-захиргаанай шэнэ хубаарилые, Кубын бүхы газар нютагуудаар арадай засагай зургаануудые байгуулга hайшааhан тогтоолнуудые съезд баталан абаа гээд мэдээсэнэ.

Болгариин «Земеделско знамя» газетэ «Дайшалхы hаналаа нэгэдэлгэ ба жагсаал» гэhэн статья толилбо. Кубын КП-гэй I съезд хадаа имагтал социалис Кубын хүгжэлтэдэ шухала шата болохоhоо гадна, марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын үндэhэ hуури дээрэ уласхоорондын Коммунис ба хүдэлмэшэнэй хүдэлөөе нэгэдүүлгын, жагсаалгын үшөө нэгэ гэршэ болоно гэжэ тэмдэглэнэ.

СЭВ-эй оршондо социалис оронуудай хани харилсаанай улам ургэдэжэ байhан тухай Чехословакиин «Руде право» газетэ бэшэнэ. 1975 ондо СЭВ-тэ хабаатай оронуудай түсэбүүдые залан хүтэлбэрилхэ ажал гол түлэб дүүргэгдэhэн байна.

Анголодохи байдал тухай хэблэл мэдээсэнэ. Англиин «Морнинг стар» газетэ «Анголоhоо зайлан холодогты'» гэhэн түрүү бэшэг соогоо иигэжэ тэмдэглэнэ: «Анголодо национальна гурбан хүдэлөөн бэшэ, харин гансал МПЛА бии гээд мэдээжэ. УНИТА ба ФНЛА хадаа Урда Африкын ба Заирайар дамжуулагдан. Холбоото Штадуудай дэмжэдэг дахуул хүсэнүүд болоно».

(ТАСС).

ВАРШАВА

Польшын Сеймэй сесси

ТАСС

ПНР-эй Сеймэй сесси эндэ дүүрэбэ. ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич гэгшэд тэдэнэй хүдэлмэридэ хабаадаhан байгаа. 1976 ондо ПНР-эй социально-экономическа хүгжэлтын түсэбэй проектые зүбшэн шэлсэлгэ ПОРП-ын генеральна хараа шугамай зүб байhые баталба гэжэ П. Ярошевич делегадуудай урда үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

ПНР-эй Сейм 1976 ондо Польшын социально-экономическа хүгжэлтын түсэбые, гүрэнэй бюджедые баталhан байна.

ПНР-эй Конституцида хубилалтануудые оруулха тухай Хуулиин проект бэлдэхэ тусхай комисси байгуулха гэhэн шиидхэбэри Сейм абаба. ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Яблоньский тэрэниие толгойлно.

ХАНОЙ

ДРВ-гэй правительственна Соведэй заседани

ТАСС

ДРВ-гэй правительственна Соведэй заседани премьер-министр Фам Ван Донгын түрүүлэлгэ доро эндэ болобо. 1975 оной гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүдые заседани дээрэ зүбшэн хэлсээд, ерэхэ жэлэй түсэбэй проектые хаража үзэhэн байгаа.

1975 ондо республикын нийтэ продукт үйлэдбэрилгэ урда жэлэйхиhээ 11 процентээр дээшэлээ гээд заседаниин дүнгүүд тухай коммюнике соо хэлэгдэнэ. Тиихэдэ промышленна үйлэдбэриин нийтэ хэмжээн нилээд ехээр дээшэлhэн байна. Сагай уларилай таарамжагүй байгаашье haaнь, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ 1974 онойхидо дүтэлhэн байна.

1976 оной гүрэнэй бюджет иимэ уряа доро бэелүүлэгдэхэ юм гээд документ соо тэмдэглэгдэнэ: «Бүхы юумэ — үйлэдбэриин аша туhада, бүхы юумэ — социализмын аша туhада; бүхы юумэ — оронойнгоо hалбаран хүгжэлтэдэ, арадай зол жаргалда».

ТОКИО

Профсоюзай холбоо барисаан бэхижэнэ

ТАСС

Япон-совет профсоюзай саг үргэлжын комиссиин 10-дахи заседани Японой нийслэл хотодо нээгдэбэ. Японой профсоюзуудай генсоведэй (СОХИО), Японой бэеэ дааhан профсоюзуудай холбоо барисаанай Соведэй хүтэлбэрилэгшэд, мүн ВЦСПС-эй делегаци тэрээндэ хабаадана.

Комиссиин хүдэлмэриин түрүүшын үдэр ВЦСПС-эй секретарь П. Т. Пименов үгэ хэлэхэдээ, оронойгоо байдалда совет профсоюзуудай дүүргэдэг үүргэ тухай, эдэнэй зорилгонууд тухай хөөрөөд, уласхоорондын оршон байдалда ВЦСПС-эй ямар холбоо барисаатай байhан тухай мэдээсэбэ. СОХИО-гой генеральна секретарь С. Оки ба бусад үгэ хэлэхэдээ, политическэ, экономическа эрхэнүүдэйнгээ түлөө япон ажалшадай тэмсэлэй асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтоhон байна. Бүхы оронуудай хүдэлмэришэд уласхоорондын hанал нэгэтэй боложо байна гэжэ тэмдэглээ.

«Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума Японой, Советскэ Союзай профсоюзуудай хоорондохи холбоо барисаан улам бүри хүгжэн бэхижэжэ байна. 10 жэлэй урда тээхи байдалые хараада абаха болоо haa, айхабтар ехэ хубилалта хэгдээ...» — гэжэ Японой профсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлбэ.

ДЕЛИ

Индиин правительствада болоhон хубилалта

ТАСС

Индиин премьер-министр Индира Ганди республикын түбэй правительствада зарим тэды хубилалтануудые хэбэ. Портфельгүй министр байhан Банси Лал оборонын министрээр томилогдоо. Оборонно промышленностиин гүрэнэй министр Р. Н. Мирдха хангалгын ба ажалаар хангалгын гүрэнэй министрэй сүлөө байhан тушаалда оробо. Нефтехимическэ промышленностиин гүрэнэй министр байhан В. Н. Гадгил тэрэнэй орондо ороо.

Шэнэ министрнүүд декабриин 25-да тангаригаа үгэхэ юм.

СОМАЛИ. Энэ ороной эхэнэрнүүд нийтын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг болоо. Революциин болоhон сагhаа хойшо эхэнэрнүүдэй адли тэгшэ эрхэ хангаха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ, хуушанай зан заншалнууд, гурим ёhонуудые усадхаха зорилготой хэмжээнүүд абтана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Могадишо хотодохи гэрэй ажалай тусхай гүрэнэй hургуулиин hурагшад. Эдэнэр эндэ оёжо, амтатай эдеэ бэлдэжэ, хүүгэдые хүмүүжүүлжэ hурадаг.

ТАСС-ай фотохронико.

АККАРА

НРА-е ДЭМЖЭХЭ

ТАСС

Африкын түрүү үзэлтэй бүхы гүрэнүүд, арадууд Анголын Арадай Республикын правительствые дэмжэхэ ёhотой гээд Ганын хэблэлэй Анголодохи байдалда зорюулагдаhан шэнжэлэл дотор тэмдэглэнэ.

Шиидхэхы шууд ябуулганuудые бэелүүлхэ эрилтэ орон доторхи байдал табина гээд «Дейли грэфик» газетэ бэшэнэ. НРА-гай правительствые Анголын бүхы арадай ори ганса хуулита түлөөлэгшэ гэжэ мэдэрхэ уряатайгаар Африкын нэгэдэлэй эмхидэ хандаба. ФНЛА, УНИТА хадаа хархис, империалистнуудай тала баридаг бүлэглэлнүүд болоно. США болон баруунай бусад ехэ ехэ гүрэнүүдэй, ЮАР-ай расистнуудаар дэмжэгдэн, анголодо шэнэ түхэлэй колониальна гурим тогтоохые эдэ бүлэглэлнүүд оролдоно.

ДАР-ЭС-САЛАМ. (ТАСС). Уласхоорондын империализмын ёhо гуримуудые тэндэ сахихын, капиталис гурим байгуулхын тула Анголын Арадай Республикада эсэргүүгээр Африкын бүхы хархис хүсэнүүд тэмсэжэ байна гээд Танзаниин «Дейли ньюс» газетэ бэшэнэ.

ДЕЛИ. (ТАСС). Бэеэ дааhан байдалай түлөө, газар дайдынгаа бүтэн бүрин байхын түлөө, гадаадын булимтаран эзэмдэгшэдтэ эсэргүүгээр тэмсэжэ байhан Анголын Арадай Республикые дэмжэжэ байhан тухайда Индиин олониитэ сэхэ шууд мэдүүлнэ.

ТАНАНАРИВЕ

Шэнэ хараа бодолыень дэмжэнэ

ТАСС

Малагасийска Республикын 4 миллион шахуу хүн үнгэрэгшэ амаралтын үдэр hунгуулиин урнануудта ошожо, дуугаа үгэhэн байна. Конституциин проект, Малагасийска социалис революциин харти, мүн республикын президентын кандидатура Мадагаскарай эрхэтэдэй үзэмжэдэ табигдаhан байгаа.

Малагасийска гүрэнэй толгойлогшо Дидье Рацирака hунгалтын урда тээ hунгагшадта хандан үгэ хэлэхэдээ, социалис хүгжэлтын замай түлөө, обществын нийтын, экономическа, политическа шэнэ байгуулалтын түлөө дуугаа үгэхыень арад зониие уряалаа hэн.

Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын мэдээсэлhэнэй ёhоор, hунгагшад политическэ үндэр үзэл бодолтой ороной ерээдүйн байдалда бэелүүлэгдэжэ байгаа референдумэй шухала удха шанартайе hайн ойлгожо байhанаа харуулаа. Үдэ багта ороной хүн зоной хахад хубинь дуугаа үгэhэн байгаа. Дуугаа үгэлгын дүнгүүд hүүлдэ согсологдохо.

ТОБШОХОНООР

△ ХОККЕЙ. Москвада «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө үнгэргэгдэhэн уласхоорондын мүрысөөндэ дэлхэйн чемпионууд — СССР-эй суглуулагдамал команда үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Чехословакиин хоккеистнүүдые 3:2 тоотойгоор шүүхэдээ, түрүү hуури эзэлбэ. Хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые Чехословакиин, Швециин команданууд эзэлээ. Швециин хоккеистнүүд энэ үдэр Финляндиин командые 8:2 тоотойгоор шүүhэн байгаа.

△ НҮГӨӨДЭ — СССР-эй суглуулагдамал хоёрдохи командын хоккеистнүүд Канадада айлшалжа ябахадаа юhэн уулзалга үнгэргэбэ. Тэдэнэйнгээ долооень шүүhэн, хоёр лэ командада шүүгдэhэн байна.

△ ШАТАР. СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө Ереванда эхилhэн наадан дүүрэбэ. Эндэ экс-чемпион Тигран Петросян дүн хамта арбан очко абажа, СССР-эй алтан медальда хүртэбэ. Харин нааданай эхинhээ хойшо эрхим hайнаар уулзалга бүхэнөө үнгэргэжэ ябаhан Гулько урда тээнь Тигран Петросянтай хойшолуулhан партияа үргэлжэлүүлхэдээ, 95-дахи ябадалдаа шүүгдэhэн байгаа. Тиин Гулько дүн хамта 9,5 очкотой боложо, мүнгэн медальда хүртэбэ. Мүн ороноймнай эрхим шатаршад Таль, Ваганян, Романишин гэгшэд тус тустаа 9,5 очкотой боложо, баhал мүнгэн медальнуудые абаха болобо.

△ БОКСООР 1975 ондо СССР-эй эрхимэй эрхим чемпионой нэрэ зэргэдэ сэрэгэй албанда байhан 22-той Петр Заев хүртэбэ. Ленинградай «Юбилейный» гэжэ спортын ордондо үнгэргэгдэhэн түгэсхэлэй нааданда тэрэ нёдондо жэлэй чемпион — Орск хотын багша Евгений Горстковые 3:2 тоотойгоор шүүhэн байна. Заевта алтан медаль, хрусталяар хэгдэhэн бээлэй барюулагдаа.

△ БИАТЛОН «Ураалай санын кубогта» хүртэхын түлөө Свердловск шадар биатлоноор болоhон урилдаанда ороноймнай зуугаад спортсмен хабаадалсаба. Энэ урилдаанда олимпиин нааданай кандидадууд оруулагдаагүй. Мүрысөөн hалхи шуургатай, хүйтэн үдэр үнгэргэгдөө. Хоёр удаа буудалгатайгаар арбан километрэй зайда үнгэргэгдэhэн урилдаанда Свердловскын 23 наhатай түлөөлэгшэ Ф. Сабирьянов эрхимлээ. Тэрэ зайгаа 37 минута 23 секунда соо гаталhан байгаа. 4 х 7,5 гэhэн эстафетэ дамжуулгаар үнгэргэгдэhэн урилдаанда мүн Свердловскын команда эрхимлээ.

△ САНЫН ХОЁР зүйлөөр Кавголово (Ленинград) шадар болоhон бүхэсоюзна урилдаанда Ленинградай 19-тэй Владимир Михальченко эрхимлэбэ. Тэрэ трамплинhаа hүрэхэдөө 70, 70,5 метрэй тэмдэг дээрэ бууhан, 15 километрэй зайе 56 минута 25 секунда соо гаталhан байба.

△ БАСКЕТБОЛ. Эхэнэрнүүдэй дунда баскетболоор ороной чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө эхилhэн нааданай түрүүшын хаhа дүүрэбэ. Эндэ Ригын «ТТТ» команда 11 очкотойгоор түрүүлнэ. Москва шадарай «Спартак» — 10, Ленинградай «Спартак» 9 очкотойгоор удаадахи hууринуудые эзэлнэ.

(ТАСС).

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» декабриин 17-до Москвада үнгэргэгдэhэн 48-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Нэгэшье хүн зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 4.482 түхэриг (65 карточка), дүрбэн номер тааhан хүнүүд — 76 түхэриг (4.826 карточка), гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха байна (100.388 карточка);

«Спортлото-2»: мүн лэ нэгэшье хүн зургаан номер таабагүй. Табан номер тааhан хүнүүд—4334 түхэриг (36 карточка), дүрбэн номер таагшад—63 түхэриг (2531 карточка), гурбан номер тааhан хүнүүд 4 түхэриг (49.542 карточка) абаха юм.

48-дахи тиражай шүүбэри 1975 оной декабриин 28-haa 1976 оной январиин 28 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Хуулиие мэдэхэ ба сахиха хэрэгтэй»—түрүү бэшэг. Н. Владимиров. «Зуу мянган кубометрэй дабаан дабагдаба»—статья. «Малай үбэлжэлгэ хэр ябанаб?»—тобшо мэдээсэлнүүд. ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Бүхы хүдэлмэриингөө шанар hайжаруулха»—КПСС-эй обкомой VII пленумэй материалнууд. «Барилга дээрэ болоhон онсо ушар». Н. Зайцевай корреспонденци. ТАСС-ай фото-мэдээсэлнүүд. БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Гурбадахи хуудаhанда. А. Коротаева. «Трамвай хэзээ hайнаар ябадаг болохо гээшэб?—статья. «Ородой түрүүшын революцида хабаадагша»—П. Хаптаевай корреспонденци. «Бүмбэрсэг дэлхэйн hонин.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: Спортивна hонин. «Спортлотогой» шүүбэридэ 600000 түхэриг нэмэгдэбэ»—Д. Цыреновэй корреспонденци. АПН-эй материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.10 — «Хүн ба хуули». 14.40 — «Последнее лето детства» — телевизионно уран hайханай фильм, (1-дэхи сери). 15.45 — «Аха дүү арадуудай хани барисаанай hайндэр» — телевизионно баримтата фильм (үнгэтэ). 16.50 — «А, ну-ка, девушки!» (үнгэтэ). 18.30— «Время». 19.00 — 19.10 — Забhарлалга. 19.10 — «Последнее лето детства» — телевизионно олон серитэй уран hайханай фильм (1-дэхи сери, үнгэтэ). 20.15 — «Хүн ба хуули».

Улаан-Үдэ. 20.45—«Пропагандистнарта ба hуралсагшадта туhаламжа».

«Орбита». 21.15 — Е. Ботова Г. Пенясов хоёр дуулаха. 21.40 — «А, ну-ка, девушки!». 23.20 — 23.30— Забhарлалга. 23.30 — «Хүн ба хуули. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.45—«Творческо коллективүүд КПСС-эй XXV съездэдэ». 19.25 — Телевизионно hонин. 19.45 — «Сэлэнгэ» — телевизионно журнал (буряадаар).

«Орбита». 20.45 — «Ищу силу, что правит мирами»—эрдэм тараалгын фильм. 21.00 — Шэнэ hонин.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам редактора — 2-38-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-67-81, информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00773. Заказ № 01598.